יודען, געדענקט, אז דער קאמף געגן די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד דויערט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 239	Łódź, Wtorek, 15 października 1935.	דרייצענטער יאהרגאנג	לאדז, דינסטאג, י״ח תשרי תרצ״ו	№ 239

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל.

עקספאזע פון פרעמיער קאשטשאלקאווסקי

וועגן לינדערען דעם קריזיס, ענטוויקלונג פון פריוואט-איניציאטיוו, אויפלעבונג פון אינערליכען האנדעל א.א.וו.

פרעסע-קאנפערענץ אין מיניסטערען-ראט

וו א ר ש א, 14 (טעלעפאניש)

היינט 7 אין אוונט איז אינם פרעזידיום פון מיניסטערען-ראט פארגעקומען א פרעסע - קאנפערענץ.

געעפענט די קאנפערענץ האט דער פרעמיער קאשטשאלקאווסקי, וועלכער האט געהאלטען אנ'עקספאזע פאר דער פרעסע, זאגענדיג, אז נאכדעם, ווי דער מלוכה-פרעזידענט האט ערלעדיגט א רייהע פראבלעמען בנוגע ארגאניזירען די רעגירונג, פאר-לאמענט-וואהלען, די קאנסטיטוציע פונם פאר-לאמענט — האט ער געפונען פאר נויטיג צו שאפען א נייע רעגירונג, וועלכע וועט זיך דער עיקר אפגעבען מיטווירטשאפטליכע פראגען. די רעגירונג — האט דער פרעמיער געזאגט — בעשטעהט פון ווירטשאפטליכע כוחות. זי וועט זיך דאשית פארנעהמען מיט דער פראגע פון לינדערן דעם קריזיס, מיט ענטוויקלען פריוואטע איניציאטיוו, מיט אפהיטען די פעטטקייט פון זלאטי, נישט לאזען זיך אויפ'ן וועג פון ווירטשאפטליכע עקספערימענטען,

און וועט זעהן צו דערהאלטען די גלייכגעוויכט פונם בודזשעט. צו אויפלעבען דעם אינערליכען האנדעל זוכען נייע מעגליכקייטען פון ארבייט. דער עיקר פערלאנגט די רעגירונג די מיטהילף פון דער גע-זעלשאפט, ווארום אויב די געזעלשאפט וועט האנד-לען אויף איהר אייגענער אחריות, און די רעגירונג — אויף איהר אייגענער, וועט מען נישט קומען צו קיין טאלק.

דער פרעמיער האט ווייטער דערקלערט, אז ער וועט זיך בעמיהען צו דערהאלטען דעם קאנטאקט מיט דער געזעלשאפט, צו אינפארמירען שטענדיג די עפענטליכע מיינונג וועגן דעם צוגאנג פון דער ארבייט.

די רעגירונג וועט זיך בעמיהען אנצוהאלטען פריינדליכע בעציהונגען מיט אלע פעלקער.

לסוף האט דער פרעמיער דערקלערט, אז די רע-גירונג פערלאנגט די ממשות'דיגע מיטהילף פון דער גאנצער בעפעלקערונג אין דער פעראנטווארטליכער ארבייט פון דער רעגירונג.

* * *

די טעג קומט פאר אנ'אויסערגעוועהנליכע סע-סיע פון סיים, געווידמעט ווירטשאפטליכע פראגען.

נאך דער קאבינעט-ענדערונג

רעגירונג וועט זיך ספעציעל פערנעמען מיט לאדז

וו א ר ש א, 14 (טעלעפאניש)

דער געוו. פרעמיער סלאוועק פאהרט אפ אויף א לענגערן אורלויב קיין יוגאסלאוויען. היינט האט ער אפגעהאלטען א לענגערע קאנפערענץ מיט'ן פרע-מיער קאשטשאלקאווסקי.

דער געוו. האנדעלס-מיניסטער ה' פלאריאן רייכ-מאן וועט זיך איצט ווידמענען ספעציעל פארלא-מענטארישער ארבייט.

* * *

דער געוו. פינאנץ-מיניסטער זאוואדזקי זאל ווע-רען פרעזעס פון דער „באנק גאספאדארסטווא קרא-יאוועגא" אויפ'ן אמט פון געוו. גורעצקי.

* * *

א רייהע געוועזענע וואיעוואדעס זענען נאמינירט געווארען אלס מיניסטארען, ווי א שטייגער, דער קראקאווער — ראטשקעווער און דער ווילנער — יאשטשאלט.

* * *

אין די פאליטישע קרייזען שמועסט מען, אז די רעגירונג וועט איצט ווענדען א ספעציעלע אויפמערק-זאמקייט אויף לאדז. דאס זאל זיין דער פועל-יוצא דערפון, וואס אלס מיניסטער פאר סאציאלער שוץ איז נאמינירט געווארען דער געוו. לאדזשער וואיע-וואדע יאשטשאלט.

די דיפלאמאטישע בעציהונגען

צווישען ענגלאנד און איטאליען זאלען איבערגעריסען ווערען

פ א ר י ז, 14 (ספ. טעל.)

די זשענעווער קארעספאנדענטען פון די פראנ-צויזישע צייטונגען זענען מודיע, אז דער מיניס-טער אידען וועט אין משך פון דער וואך קומען קיין לאנדאן בכדי צו אינפארמירען די רעגירונג וועגען די לעצטע געשעהעניש'ען.

די קארעספאנדענטען פערזיכערען, דאס עס עקזיסטירט א כוונה צו איבעררייסען די דיפלא-מאטישע בעציהונגען צווישען גרויס-בריטאניען און איטאליען.

די דאזיגע כוונה ווערט אונטערגעשטיצט דורך די בריטישע דאמיניען און דורך האלאנד.

ענגלאנד וואלט געוואלט, אז אלע מלוכות, וועלכע געהען אריין אין בעשטאנד פון דער פעל-קער-ליגע זאלען איבעררייסען די דיפלאמאטישע בעציהונגען מיט איטאליען. דער רוב מלוכות אבער וואס איז פרעזענטירט אין זשענעווע, איז געגען דעם, אונטערשטרייכענדיג, אז דאס איבעררייסען די דיפלאמאטישע בעציהונגען וועט בעשווערען דאס עווענטועלע פערבינדען אונטערהאנדלונגען אין א שפעטערדיגען טערמין.

מוסאליני גרייט אויף א פשרה

לאנדאן, 14 (ספ. טעל.)

אין א דעפעשע פון רוים איז מודיע דער „דייר-לי-טעלעגראף", אז אין גוט-אינפארמירטע קרייזען וואקסט די איבערצייגונג, דאס מוסאליני איז גרייט צוצוטרעטען צו אונטערהאנדלונגען וועגען א קאמ-פראמיס. דעריבער טאקי איז דאס איינגעהמען אדוא בעצייכענט געווארען אלס א גרויסער זיג, הגם עס ווייזט זיך ארויס, אז די דעראבערונג איז פארגעקומען כמעט אהן בלוט-פערגיסונג. דער קליי-נער נצחון — שרייבט די צייטונג — איז גוזמא'דיג אויפגעבלאזען געווארען, בכדי איטאליען זאל זיך קענ... איבערנעהמען און גרויסען זיך מיט איהרע טריומפען און צוטרעטען צו דער ליקווידאציע פונ'ם קאנפליקט דורך אונטערהאנדלונגען.

„דיילי טעלעגראף" איז חוץ דעם מודיע וועגען דער מיסיע, וואס עס האט אויף זיך גענומען דער אייניקעל פונ'ם בעריהמטען היסטארישען העלד דער גענעראל ענטריא גאריבאלדי, וועלכער קומט דינסטאג קיין לאנדאן. דער גענ. גאריבאלדי איז אן אנפיהרער פון די געוועז. קאמבאטאנטען. הגם זיין וויזיט טראגט א פריוואטען כאראקטער, וועט זי זיכער האבען א וויכטיגע בעדייטונג אין שייכות מיט זיין פערזענליכער פאזיציע אין איטאליען און מחמת זיין באהענטער פריינדשאפט מיט מוסא-ליני'ן.

עס וואלט זיך נישט ארויסגעוויזען פאר אויס-טערליש, יוען ס'זאל זיך ארויסווייזען, אז מו-סאליני האט איהם אנפערטרויט צו זאנדירען די ענגלישע עפענטליכע מיינונג וועגען דעם, צי ס'איז מעגליך אנצוהויבען א דיסקוסיע מכוח א קאמפראמיס

אויסטערלישע אויפפיהרונג פונ'ם איטאליענישען געזאנדטען

לאנדאן, 14 (ספ. טעל.)

„דיילי טעלעגראף" איז מודיע, אז די אויפ-פיהרונג פונ'ם איטאליענישען געזאנדטען אין אדיס אבעבא, גראף ווינטשי, האט ארויסגערופען גרויס פערוואונדערונג ביים דיפלאמאטישען קארפוס, וואס איז אקרעדיטירט ביי דער אביסינ'שער רעגירונג.

אין די דיפלאמאטישע קרייזען פון אדיס-אבעבא האלט מען, אז דער גראף ווינטשי איז גע-ווארען גערוועז-קראנק.

לויט איין ווערסיע, וויל זיך נישט דער גראף ווינטשי צוריקקעהרען קיין רוים, ווייל ער האט מורא פאר דעם גרימצארן פון מוסאליני'ן, וועל-כען ער האט פאלש אינפארמירט וועגען דער סי-טואציע אין אביסיניען.

לויט א צווייטער ווערסיע, וויל דער גראף ווינטשי פערבלייבען אין אדיס-אבעבא, בכדי צו קאנען פיהרען שלום-אונטערהאנדלונגען, ווען עס וועט דערויף קומען דער ענטשפרעכענדער מאמענט.

אנ'ארונטערגעשאסענער אעראפלאן

דזשיבוטי, 14 (ספ. טעל.)

היינטער דער אביסינישער סטאציע אפדעם, אויף דער באהן-ליניע דזשיבוטי—אדיס-אבעבא, האבען די אביסיניער דעם 11 ד. ח. ארונטערגעשאסען אנ'איטאליענישען אעראפלאן. דער פילאט און 2 אפיצירען זענען דער הרג'עט געווארען.

טראנספארט פון איטאליענישע הארמאטען צווישען בערג
אויפ'ן אביסינישען קריגס-געביט

פרעמדלענדער פערלאזען אביסיניען

דזשיבוטי, 14 (ספ. טעל.)

אהער איז אנגעקומען דאס פערסאנאל פון דער איטאליענישער געזאנדשאפט אין אדיס-אבעבא.

דער מאסען-ארויספאהר פון די איטאליענער, הונדוסען און אראבער דויערט ווייטער.

דער גענעראל ווירגין איז נעלם געווארען

רוים, 14 (ספ. טעל.)

מ'איז מודיע פון אמארא:

דער הויפט-ראטגעבער פונ'ם נעגוס, דער שווע-דישער גענעראל ווירגין, וועלכער איז, מחמת זיין שלעכטען געזונד-צושטאנד ארויסגעפאהרען פון אד-דיס-אבעבא קיין דזשיבוטי, איז פערלוירען געווא-רען אין וועג.

עס זענען נישטא וועגען איהם קיין שום ידיעות.

די לעצטע דעפעשע וואס איז דערהאלטען געוו-ווארען דורך דער משפחה זיינער אין שטאקהאלם, האט געגעבען צו וויסען, אז ער דארף זיך ארויספ-זעצען אויף א שיף אין דזשיבוטי דעם 6 אדער 7 ד. ח.

אין תימן

לאנדאן, 14 (ספ. טעל.)

פון אדען איז מען מודיע,

די רעגירונג פונ'ם אימאם אין תימן האט אנ-געהויבען די ארבייטען איבער'ן פארטיפיצירען עטי-ליכע אינזלען און פערשטארקען די מאנשאפטען אין די פארט-שטעט: האדעידא, מאקקא, און שעק-סאיד.

פון פארט-סאיד מעלדעט מען, אז דורך דעם סועץ-קאנאל איז אדורכגעפאהרען א טראנספארט וואס ציילט 600 איטאליענישע זעלנער, וועלכע זענען פערוואונדעט געווארען אין מזרח-אפריקא.

(ווייטער זעה 3-טע זייט)

די עקאנאמישע סאנקציעס
געגען איטאליען הויבען זיך אן סוף חודש

ז ש ע נ ע װ ע, 14 (ספ. טעל.)
אין דעם געהילפס-קאמיטעט פאר די ענינים פון די עקאנאמישע סאנקציעס זענען אריין די פארשטעהער פון פארטוגאל, פראנקרייך, פוילען, ראטען-פערבאנד, שפאניען, קאנאדע, האלאנד, שוועדען, שווייץ, ארגענטינא, בעלגיען, טערקיי, רומעניען און מעקסיקא.

אינם געהילפס - קאמיטעט פאר קאמפענסאציע-האנדעל זענען אריין פארשטעהער פון פארטוגאל, פראנקרייך, פוילען, ראטען - פערבאנד, שפאניען, דרום־אפריקא, גריכענלאנד, רומעניען און יוגא-סלאוויען.

מען איז זיך מקדים...

פ א ר י ז, 14 (ספ. טעל.)
„לע קאפיטאל" איז מודיע, אז צווישען דער איטאליענישער און אלבאנישער רעגירונג איז גע-שלאסען געווארען א טראקטאט, לויט וועלכען אל-באניען דארף פאר'ן פרייז פון בעקומען א הלואה פון 60 מיליאן פראנק, פארטיפיצירען איהר ים-ברעג צווישען קהימארא און וואלאנא. די פארטי-פיקאציע - ארבייטען זאלען געפיהרט ווערען אונ-טער דער לייטונג פון איטאליענישע מיליטער-לייט.

אויפנאהמע פאר'ן קאלאניען-מיניסטער מאקדאנאלד

ל א נ ד א ן, 14 (יט"א טעלעגראפיש)
דעם 21־טען ד. ח. ווערט איינגעארדענט א פייערליכע אויפנאהמען פאר'ן קאלאניען-מי-ניסטער מאקדאנאלד.

יאפאניש-סאוויעטישער קאנפליקט

ט א ק י א, 14 (ספ. טעל.)
דער סאוויעטישער אמבאסאדאר יורעניעוו האט היינט איבערגעגעבן דעם יאפאנישען אויסערן-מיניסטער הירא‏טא א פראטעסט-נאטע פון דער סאוויעטען-רעגירונג געגען די גבֿשע העניישען אויף דער סאוויעטיש-מאנדזשורישער גרעניץ.

דער מיניסטער הירא‏טא האט דערקלערט דעם אמבאסאדאר, אז איידער ער וועט געבען אנ'ענטפער אויפ'ן פראטעסט, מוז ער ווארטען אויף א בעריכט וועגען די געשעהענישען פון מאנדזשוקא. ער האט דערנאך פארגעשלאגען צו בילדען א געמישטע גרעניץ-קאמיסיע, בכדי צו פערהיטען, אז להבא זאלען אזעלכע געשעהענישען נישט פארקומען.

דער עקספערט פונ'ם יאפאנישען אויסערן-מיניסטעריום האלט, אז די סאוויעטישע קאווא-לעריע איז צוויי מאל איבערגעשריטען די מאנ-דזשורישע גרעניץ הינטער כויפענהא, אבער זי איז פון דארט ארויסגעשטויסען געווארען דורך דער מאנדזשורישער קאוואלעריע.

7 לייטערס פון די דעפארטאמענטען
וועלען נאמינירט ווערען סוף אקטאבער

י ר ו ש ל י ם, 14 (יט"א טעלעגראפיש)
א חוץ דעם עקזעקוטיוו, וואס איז געוועהלט געווארען אין לוצערן, ווערען געוועהלט 7 לייטערס פון דעפארטאמענטען. אין לוצערן זענען ווי בע-וואוסט געוועהלט געווארען נאר 2. בירנבוים, דער מיטגליד פון פאליטישען דעפארטאמענט אין לאנדאן און משה שאפירא פון „מזרחי". די איבע-ריגע וועלען נאמינירט ווערען נאך א פארשטענ-דיגונג מיט די פארטייען.

ווי מ'גיט איבער ,וועלען די רעסארטען פער-טיילט ווערען אויף פאלגענדען אופן:
בן - גריון און משה טשערטאק — אין פא-ליטישען דעפארטאמענט פ'ין ירושלים, גרינבוים — עמיגראציע. זיינע צוויי געהילפען: משה שאפירא און אליהו דאבקין. פינאנצען — קאפלאן, האנד-ווערק און אינדוסטריע — ראטענשטריין, די אפי-ציעלע פערטיילונג וועט פארקומען סוף אקטאבער.

11 מיליאן ארבייטסלאזע אינם „גאלדענעם לאנד"

וו א ש י נ ג ט א ן 14 (ספ. טעל.)
די חודש'דיגע איבערזיכט פון דער אמעריקאני-שער ארבייטס - פעדעראציע שטרייכט אונטער, אז טראץ דער בעסערונג אין דער הינזיכט פון אומ-זאצען, דערגרייכט איצט די צאהל ארבייטסלאזע אין די פעראייניגטע שטאטען — 11 מיליאן מאן, בעת די אלגעמיינע צאהל פון ארבייטסלאזע אין פראנקרייך, ענגלאנד און דייטשלאנד, וואס האט פאראיאהרען אויסגעמאכט 8 מיליאן 400 טויזענד, בעטרעפט איצט 7 מיליאן 400 טויזענד.

דאלאדיע האט געכאפט געשלאגען

פ א ר י ז, 14 (ספ. טעל.)
„מאטען" איז מודיע, אז נעכטען האט זיך אין באררא א גרופע יונגען, בעוואפענט מיט שטעקענס געכאפט שלאגען דעם נעווען. פרעמיער דאלאדיע, אין דעם מאמענט, ווען ער האט געהאלטען ביים פערלאזען דעם זאל פון ראדיקאלען קאנגרעס. פא-ליציי האט אינטערווענירט און ארעסטירט עטליכע פערזאן.

יודען-עקסצעסען אין טעלז

ק ע נ י ג ס ב ע ר ג, 14 (ספ. טעל.)
די ליטווישע פרעסע איז מודיע, אז אין שייכות מיט די געשעהענישען אין טעלז, איז א רבנים-דעלע-גאציע פון דארטען אוועק צום ווייצע-אינערן-מיניס-טער, גיעדרייטים, מיט דער בקשה צו שיצען די יו-דען, וואס ווערען ווייטער בעפאלען אין טעלז.

לויט ווי די פרעסע מעלדעט, זענען אין שייכות מיט די געשעהענישען לעת עתה ארעסטירט געווא-רען אין טעלז 20 מאן.

קוזיסטען דעמאלירט די לאקאלען פון די פועלי-ציון
אנפאלען אויף יודען אין די גאסען

מ ש ע ר נ א ו י ק, 14 (יט"א טעלעגראפיש)
א באנדע קוזיסטען האט אויסגעפיהרט אנ'איבערפאל אויף די לאקאלען פון די פועלי-ציון און האבען אויסגעהאקט די שויבען פון דער אר-בייטער-קוך, דערנאך האבען זיי זיך געלאזט איבער די גאסען און געשלאגען די יודישע דורכגעהער.

א יודישער שניידער איז שווער פערוואונדעט גע-ווארען.

פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

Dr. med.
HALTRECHT
ספעציעל-ארצט פאר הויט-, געשלעכטס-קראנקהייטען און מענער-שוועכע
פעטריקאווער 10, טעל. 245-21
[illegible]
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

Dr.
Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02
הויט- און ווענערישע קראנקהייטען.
מענער-שוועכע
נעהמט אן אין פון 8–11 בייטאג און 4–9 אוונער.

מאדערנע דאמען-שיך
אין נייעסטע קוואליטעט בעקומט מען נור ביי
A. Ogórek
Łódź, Zawadzka 11
— tel. 202-86 —
בעמערקונג: א ספעציעלע אפטיילונג פון מענער-שיך

קאמוניקאט
פון בעקער-צעך אין לאדז.
אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון יורישען בעקער-צעך אין לאדז פון 14.10—1935 איז אנגענומען געווארען א בעשלוס אויסצושליסען דעם ה'
משה פאזנאנסקי,
11. ליסטאפאדא 38.
אלס מיטגליד פון צעך צוליב די שווערע מיסברויכען, וואס ער איז בעגאנגען אויף זיין אמט אלס וויצע-סטארשי פון צעך.
די פערוואלטונג פון בעקער-צעך אין לאדז.

נאך קורצע שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער הייסגעליבטער פאטער, גרויספאטער, שוויגערפאטער, ברודער, שוואגער און אנקעל
דוד לייב קאלינסקי נ"ע
איז עלטער פון 75 יאהר.
די לוי' קומט פאר היינט דינסטאג, דעם 15 אקטאבער 1935 י"ח תשרי תרצ"ו 1 בייטאג פון טרויער-הויז בזשעזשינער 15, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע פאמיליע.

געדענקט ביי שטשענשליווי
צום ווינטער-סעזאן. א גרויסער אויסוואהל פון אריגינעלע בילליצער און טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך!
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 גאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראנט II שטאק.

„תומכי-אורחים"
פאמארסקא 18, טעל. 266-31
מיר טיילען מיט דאס אין פער-איינס-קאנצעלאריע אמטירט
אנ'אדוואקאט
יעדען מאנטאג און מיטוואך פון 7 ביז 8.30 אוונט און ערטיילט
יורידישע עצות
פאר מיטגלידער, שפענדער פון אונזער אינסטיטוציע און פאר אונבעמיטעלטע – גענצליך אומזיסט.
א מינימאלען אפצאהל ווערט גע-נומען פאר דורכפיהרען פראצעסען
די פערוואלטונג.

סטארשי פעלדשער
ש. דרעש
4 לוטאמירסקא 4. (האטעל-גאס)
טעל. 184-78
נעמט אן פון 8 ביז 10 פריה און פון 1.30 ביז 4 נאכמ. און פון 6–7 אוונד.

צאהן-ארצט
M. URBACH-KWALOWA
פאמארסקא 10
נעהמט אן פון 11–2 און 4–7 אוונד.

Dr. med.
D. Rawicz
קילינסקיעגא 49
צוריקגעקעהרט
Tel. 154-36.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11 ביז 2 און פון 5 ביז 8.30

DR. MED.
Szymon Grynberg
פילסודסקיעגא 55. טעל 168-58
(ארדינירט זומער אין ווישניאווא-גורא)
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

פאר גארד, ביזשוטעריע
און לאמבארד- קוויטען
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr. med.
Dr. ROSENZWEIG
צוריקגעקעהרט
Piłsudskiego 72
telefon 128-74
נעמט אן פון 9–10 און פון 6–7 אוו.

אויערן, נאז און האלז קליניק
Dr. מיט בעטען פון
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו., ווי אויך אמבולא-טארישעס פון 9–2 און פון 4–8 אוונט

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען-, הארץ- און סקלעראז-קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אוו.

Dr. med.
H. RGZANEK
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראנק.
Narutowicza 9
tel. 128-98
נעמט אן פון 9–1 פארמ. און פון 5–9

Dr. med.
W. Łaski
ספעציעל אינערליכע און קינדער- קראנקהייטען
נעמט אן נור 2 שעה פון 11 ביז 1 בייטאג
אויף גייערס מארק 3/4
Piac Reymonta 3/4.

LEKARZ DENTYSTA
St. GELBERG
צוריקגעקעהרט
זאוואדזקא 14. טעל. 108-33
נעמט אן פון 10–2 און פון 4–7 אוונט

Dr. J. Lubicz
כירורג און ארטאפעד
צוריקגעקעהרט
9 פאלודניאווא 9
טעל. 183-17.

Lekarz-dentysta
S. Babad
פאמארסקא 22, וו. 6
נעמט אן טעגליך פון 10–2 און 3–8 אוו
קינסטליכע ציין
ווערן אויסגעפערטיגט פינקטלעך אויפ'ן ארט

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95,
נעמט אן פון 9–11 און פון 6–8 אוונט

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
שערפינגע 37 (בענעדיקטא 6.
נעהמט אן פון 5–7 נאכמ.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פערהיטונג נעגען שוואנגערשאפט
נאוורישער 11. טעל. 246-09
נעמט אן פון 4–8 אוונד.

עס ווערט די יודען פערבאָטען

מיטצונעמען מיט זיך אפילו א טייל פון זייער פערמעגען

ניייער צירקולאַר פון דער דייטשער רעגירונג

בערלין, 14 (יט"א טעלעגראַפיש)

די רעגירונג האָט פּובּליקירט אַ צירקולאַר, וואָס מאַכט אומעגליך יודען צו פערלאָזען דייטשלאַנד. לויט דעם צירקולאַר וועלען יודען נישט טאָרען מיטנעמען אַפילו אַ טייל פון זייער פערמעגען, וואָס ביז איצט איז דאָס געווען ערלויבט.

פּראָטעסט פון ועד הלאומי צום פעלקער-בונד

נעגען די נירענבערגער געזעצען

ירושלים, 14 (יט"א טעלעגראַפיש)

דער ועד הלאומי האָט זיך געווענדעט מיט אַ פּראָטעסט צום פעלקער־בונד וועגען די נירענבערגער געזעצען.

אַלדייטשע קאָנפערענץ פון „החלוץ"

נעעפענט אין בערלין

בערלין, 14 (יט"א טעלעגראַפיש)

ס'איז געעפענט געוואָרען די אַלדייטשע קאָנפערענץ פון „החלוץ". די קאָנפערענץ האָט אָנגענומען אַ רייה קאָנקרעטע שריט וועגען דער עליה.

ס'איז אויך פאָרגעקומען די ערשטע עפענטליכע פערזאַמלונג וועגען יודישע עמיגראַציע־ענינים

א יודישער בחור דערשטיקט אויף טויט זיין מוטער

וואַרשא, 14 (טעלעפאָניש)

אויף סטאַווקי 49 האָט זיך היינט אָפּגעשפּילט אַ שרעקליכע טראַגעדיע אין אַ יודישער משפחה.

דער יונגערמאַן משה מאַיאָרעק האָט אין אַן אַנפאַל פון שגעון דערשטיקט אויף טויט זיין מוטער רחל־לאה מאַיאָרעק.

די סיבה פונם מוטער־מאָרד זאָל זיין די, וואָס די מוטער האָט נישט דערלויבט איהר זוהן אָנצוטון אין מיטען חול־המועד אַ פּאַלטען, וואָס ער האָט זיך געמאַכט אויף יום־טוב.

די דערמאָרדעטע איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין פּראָזעקטאָריום.

פּאָליציי האָט ארעסטירט דעם מערדער, אויף וועלכען מען זאָגט, אַז ער איז נישט ביים קלאָרען זינען.

א באָמבע אין לאָקאַל פון דער סטאַניסלאַוואָווער „מנורה"

פון סטאַניסלאַוואָוו איז מען מודיע: שבת שפּעט אין אָוונט האָט אויף גאָלוכאָוו־סקיעגאָ גאַס, אין דעם בנין, וואו עס געפינט זיך די יודישע סקויטען־אָרגאַניזאַציע „מנורה". אויפגעריסען אַ פּעטאַרדע.

פון דעם אויפרייס האָט זיך אָנגעכאַפּט דער גאַנצער בנין.

די אָרויסגערופענע פייערלעשער האָבען געהאַט אַן'עטליך־שעה'דיגע שווערע אַרבייט ביים איינלעשען די שרפה.

ביי דעם אויפרייס זענען עטליכע פּערזאָן פערוואונדעט געוואָרען.

אין דער שטאָט האָט דער אויפרייס געמאַכט אַ זעהר שווערען איינדרוק, ווייל דאָס איז שוין צום צווייטען מאָל אַזאַ פאַל אין לאָקאַל פון דערזעלבער אָרגאַניזאַציע.

א מיליאָנער

וועסטו ווערען, קויפענדיג אַ לאָס אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון

I.H.LITTMAN

32 פּיעטריקאָווער 32, טעל. 144-72

לעצטענס זענען ביי אונז געפאַלען:

300.000 אויף נומער 26014

300.000 אויף נומער 42630

און אַ סך, אַ סך געווינסטען צו 50.000, 15.000, 10.000, 5.000 זל. א. ז. וו.

די ציהונג פון דער 1-טער קלאַס הויבט זיך שוין אן ד. 18 אָקטאָבער ד. י. כל הקודם זכה!

שטייער-אָפּמאַכען צווישען פּוילען און דייטשלאַנד

וואַרשא, 14 (טעלעפאָניש)

היינט האָבען זיך דאָ אין פינאַנץ־מיניסטעריום אָנגעהויבען אונטערהאַנדלונגען מיט דער דייטשער דעלעגאַציע מכוח'ן שליסען אָפּמאַכען צווישען פּוילען און דייטשלאַנד, וואָס זאָלען העלפען אויסצומיידען די דאָפּעלטע בעשטייערונג און צו שאַפען הילף און רעכטליכע שוץ אין שטייער־ענינים

דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען

צווישען ענגלאַנד און איטאַליען זאָלען איבערגעריסען ווערען

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

די פערוואונדעטע זענען אַוועקגעשיקט געוואָרען אויפ'ן אינזעל דאָדעקאַנעז.

אַנטי-איטאַליענישע מאַניפעסטאַציעס

לאָנדאָן, 14 (ספּ. טעל.)

נעכטען שפּעט אין אָוונט זענען פאַר'ן בנין פון דער איטאַליענישער אַמבאַסאַדע פאָרגעקומען שטורמישע מאַניפעסטאַציעס.

די דעמאָנסטראַנטען זענען בעשטאַנען פון לינקע עלעמענטען.

גרויסע פּאָליציי־אָפּטיילונגען האָבען זיך בעמיהט נישט צוצולאָזען די דעמאָנסטראַנטען צו דער אַמבאַסאַדע. אייניגע גרופּען האָבען זיך אָבער אַדורכגעריסען צום אַריינגאַנג פונ'ם בנין און איבערגעגעבען אַ געשריפט, אַדרעסירט צום אַמבאַסאַדאָר.

פּאָליציי האָט די דעמאָנסטראַנטען פונאַנדער געטריבען.

נעכטען—אויף די פראָנטען

אַדיס־אַבעבאַ, 14 (ספּ. טעל.)

אויפ'ן צפון־פראָנט הינטער אַדיגראַט, אַדואַ און אַקסום מאַכט נישט דאָס איטאַליענישע מיליטער קיין פאָרטשריט.

היינט האָט אויף דעם דאָזיגען גאַנצען פראָנט געהערשט רוה.

אויפ'ן דרום־פראָנט, דאָגעגען, האָבען איטאַליענישע לופט־פליה־עסקאַדרעס באָמבאַרדירט אַביסינישע אָפּטיילונגען אויף דער ליניע גאָראַהי — גערלאָגובי.

לאָנדאָן, 14 (ספּ. טעל.)

אויפ'ן צפון־פראָנט אין אַביסיניען איז פול־שטענדיג רוהיג. דאָס איטאַליענישע מיליטער האָט אָהן שום שטערונג מצד די אַביסיניער פערנומען אַקסום. מחמת דעם, ציהט זיך איצט דער פראָנט אויף 60 מייל — פון אַקסום, אַדואַ, אַדיגראַט, אַדאַגאַ, האמוס ביז סאַקאַטא. אויף דעם דאָזיגען פראָנט זענען קאָנצענטרירט 60 טויזענד איטאַליענישע זעלנער.

מ'רעכענט, אַז די איטאַליענישע אָפענזיווע, וועלכע בעצוועקט צו פערנעהמען מאַקאַלע, וועט זיך אָנהויבען אין אַ וואָך אַרום.

דאָס פאָלק ציהט צו אַדיס-אַבעבאַ

בערלין, 14 (ספּ. טעל.)

פון אַדיס־אַבעבאַ איז מען מודיע:

פון אַלע עקען לאַנד קומען אָן טעגליך אין דער הויפּט־שטאָט מאַסען בעוואָפענטע אַביסיניער, אָנגעפיהרט דורך זייערע לייטערס. אין די בערג, וואָס רינגלען אַרום אַדיס־אַבעבאַ בילדען זיך גרויסע לאַגערן.

1,000 אַביסינישע פעררעטער

רוים, 14 (ספּ. טעל.)

די פּרעסע איז מודיע פון אַדיגראַט, אַז דעם 12 ד. ח. האָבען זיך 1000 גוט־בעוואָפענטע אַביסיניער געמאָלדען צו די איטאַליענישע פּאָסטענס און דערקלערט, אַז זיי ווילען אַריבערגיין אויף דער זייט פון די איטאַליענער.

די איטאַליענישע מאַכט האָט זיי אויפגענומען צו זיך, ווייל זיי האָבען אויסגעדריקט זייער פערלאַנג צו שלאָגען זיך אויפ'ן צד פון מוסאָליני'ס מיליטער.

איבערגעגעבען די שליסלען פון אַקסום

רוים, 14 (ספּ. טעל.)

פון אַדואַ מעלדעט מען, אַז היינט האָט דער גענעראַל דע־באָנאָ אויפגענומען דעם בישאָף פון אַקסום, וועלכער האָט איהם איבערגעגעבען די שליסלען פון דער הייליגער שטאָט.

אַסמאַראַ, 144 (ספּ. טעל.)

היינט אין אָוונט איז דאָ אָנגעקומען דער שעף פונם גענעראַל־שטאַב, מאַרשאַל באַדאָגליא.

עוואַקואַציע פון אַדיס-אַבעבאַ

לאָנדאָן, 14 (ספּ. טעל.)

די בריטישע געזאַנדשאַפט אין אַדיס אַבעבאַ האָט בעאויפטראַגט אַלע בריטישע און פרעמדלענדישע בירגער, וועלכע געפינען זיך אונטער דער שוץ פון דער ענגלישער געזאַנדשאַפט, צו פערלאָזען די שטאָט. קודם כל דאַרפען עוואַקואירט ווערען די פרויען און קינדער.

לאָדזער נייעס

צוגאַב-פּאָבאָר-קאָמיסיע

(א) היינט, דינסטאָג, וועט אין לאָקאַל אויף פּעטריקאָווער 165 אַמטירען אַ צוגאַב־פּאָבאָר־קאָמיסיע פאַר פּ. ק. או. לאָדז־שטאָט 1.

עס דאַרפען זיך מעלדען די יונגעלייט פונ'ם יאָהרגאַנג 1914 און עלטער, וועלכע האָבען זיך לעת עתה נישט צוגעשטעלט צו אַ מיליטער־איבערזיכט, האָבען נישט רעגולירט זייער מיליטער־פליכט, וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען און האָבען בעקומען נאָמענטליכע אויפפאָדערונגען פון דער לאָדזער שטאָטישער סטאַראָסטווע.

פערזאַמלונג אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

היינט אָוונט קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (שרודמיעסקאַ 29) אַ פערזאַמלונג מיט דער בעטייליגונג פון ד"ר ראָזענבלאַט, מיטגליד פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמיטעט און ה' משה לימאַן — מיטגליד פון ראַט און פון דער יודישער אַגענץ, וועלכע וועלען רעפערירען אויף דער טעמע: „נאָך דעם 19־טען ציוניסטישען קאָנגרעס.

לאַגער פון פּאַסאַדקעס אין לאָדז

די פירמאַ „טייכע" און קאָמפּ" (פאַבריק פון פּאַסאַדקעס און מאַפיעזשאַנקי"א), האָט איהר איינציגעס קאָמיס־לאַגער אויף קילינסקיעגאָ 99, וועלכע געפינט זיך אונטער דער פּערזענליכער לייטונג פון הענאָכמאַן אין דער בראַנזשע א. קלאַרמאַן אויף לאַגער געפינט זיך שטענדיג 5000 קוואַדראַט מעטער גוט אויסגעטריקנטע און אויסהעבלירטע פּאַסאַדקעס.

עס ווערען אָנגענומען בעשטעלונגען מיט אָדער אָהן אויסלייגען.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי — — — —		89.00
3 פּראָצענטיגע בודאָוולאַנע	—	41.00
4 „ דאָלאַרובקאַ	—	52.75
7 „ סטאַביליזאַציע (אמ.)		62.88
5 „ וואַרשאָווער ס.-ב.	1934	54.50
5 „ לאָדזער	„	59.50
ענגלישער פונט — — —		26.07
דאָלאַר אַמ. 5,31,75	נישט־אָפיציעל —	5.38
גאָלד־דאָלאַר — —	—	9.10
גאָלד־רובל — — —	—	4.86
דייטשער מאַרק — — —	—	1.52

Doktór

Z. Henrykowski

ספּעציאַל־אַרצט פאַר ווענערישע הויט־קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע

9 טראַוגוטאַ 9

טעל. 262-98

נעהמט אָן פון 8—11 און פון 6—9 אָוונד. זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 בייטאָג.

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל. פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן

Dr. med. H. LUBICZ

פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקה.

צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32

צוריקגעקעהרט

עמפפאַנגס־שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8 אָוונער, זונטאָג פון 9—11 בייטאָג און יום־טוב פון 9—1

דאָס לעבען אין וואַרשא

(טעלעפאָנישע ידיעות פון דער הויפּט-שטאָט)

פּערסאָנאַל - ענדערונג אין פּאַלעסטינאַ-אַמט.

אין די נאָהענטסטע טעג קומט פאָר אַ פּלענאַר־זיצונג פון פּאַלעסטינאַ־אַמט. אויף דער זיצונג וועט דעקאָמפּלעטירט ווערען דאָס פּרעזידיום און ס'וועט פעסטגעשטעלט ווערען אַ געוויסע ענדערונג אין דעם בעאַמטען ־ צוזאַמענשטעל אין פּאַלעסטינאַ ־ אַמט.

שעהנע טהאַט פון אַ יודישן דאָקטאָר

דער ד"ר קאַזשימיעזש קעמפּינסקי פון שעראַדז, אַן'אייניקעל פון דעם בעריהמטען יודישען אָפּיציר אין דאָמבראָווסקי'ס לעגיאָן, האָט געשפּענדעט די גאַנצע הכנסה פון אַ וואָך־פּראַקטיק פאַר דער זעלבסטהילף־קאַסע פון די יודישע אַקאַדעמיקער.

טאָפּעלט - קאַרטלעך ווערען געלאָזט אין פערקעהר.

די פּאָסט האָט ארויסגעלאָזט נייע טאָפּעלט־קאַרטלעך מיט אַן'אָפּצאָהל אויף ענטפער. אַזאַ טאָפּעלט־קאַרטעל קאָסט 15 גראָשען.

פערמעגליכע בעטלערס ווערען גע-זוכט פון דער פּאָליציי.

אין וואַרשא זענען די לעצטע צייט צונויפגעשטעלט געוואָרן פיל פּראָטאָקאָלן פון בעטלער, וואָס האָבען פערמעגענס. אי.ט איז בעשלאָסען געוואָרען, ביים פערהאַלטען אַ בעטלער, דאַרף די פּאָליציי אַדורכפיהרען אַן'אויספאָרשונג, צי ער האָט נישט קיין פערמעגען.

צוויי קאַמאָרניקעס האָבן דעפרוידירט געלד

ביידע זענען אַרעסטירט.

די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די אַרעסטירטע קאַמאָרניקעס וואָיטאָוויעצקי און לעשניעווסקי האָבען דעפרוידירט גרעסערע געלד־סומעס. וואָיטאָוויעצקי האָט דעפרוידירט 10 טויזענד זל. און לעשניעווסקי — 3 טויזענד זל. דאָס געלד איז געווען פון עקזעקוציעס, וואָס די קאַמאָרניקעס האָבען נישט אַריינגעטראָגען אין די אינקאַסאָ־ביכער. ביידע האָבען זיך מודה געווען.

אַ דענטיסט בעטייליגט אין דער סקאַנדאַליעזער אַפערע

פון האָטעל „קריניצאַ" אין וואַרשא

די פּראָקוראַטור האָט שוין פערענדיגט דעם בעשולדיגונגס־אַקט געגען דעם אַדמיניסטראַטאָר און מיטאינהאַבער פון האָטעל „קריניצאַ" אויף מאַרשאַלקאָווסקאַ גאַס אין וואַרשא. אויך געגען די וואָזשנים און נומעראָוועס פון האָטעל. אַלע האָבען זיי געצווינגען רוחים פון טאָלערירען פּראָסטיטוציע אין דעם האָטעל. נישט קוקענדיג אויף די אָפטע רעוויזיעס, איז די פּאָליציי איביג אַריינגעפיהרט געוואָרען אין אַ טעות. ווי נאָר די פּאָליציי איז געקומען אין האָטעל אַריין האָט מען אַ קוועטש געטון אין אַ גלעקעל אין דער פּאָרטער־בודקע, און דאָס איז געווען אַ צייכען, אַז די נומעראָוועס דאַרפען געבען „צינג" די „פּאָרלעך", וואָס האָבען זיך געפונען אין די נומערן. די לעצטע זענען דאַן אַרויסגעלאָזען געוואָרען דורך הינטער־טירען. אַדמיניסטראַטאָר און מיטאינהאַבער איז געווען אַ געוויסער ל. נ. אַ דענטיסט, וואָס איז איביג געזעסען אין דער פּאָרטער־בודקע און איינקאַסירט דאָס געלד פון די געסט.

Dr.

R. Zalcwasser

כירורג

צעגעלניאַנאַ 19, טעל. 125-17

נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—6.30.

די אויפגאַבען פון דער נייער רעגירונג

די פּוילישע פּרעסע וועגען פּרעמיער קאָשטשאַלקאָווסקי'ס קאַבינעט

די רעגירונגס-ענדערונג ,וועלכער מען האָט ערוואַרט שוין זייט אַ געוויסער צייט, איז ענדליך געוואָרען אַ געשעהענער פאַקט. די גאַנצע פּוילישע פּרעסע בעהמט שטעלונג צו דעם דאָזיגען וויכטיגען געשעהעניש דערביי בעטאָנען כמעט אַלע צייטונגען דעם פאַקט, אַז די נייע רעגירונג וועט אין דער ערשטער רייהע זיך שטעלען ווירטשאַפטליכע אויפ-גאַבען.

די האַלב אָפיציעלע „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" געזע-גענט קודם-כל אין וואַרעמע ווערטער דעם אָפּטרע-טענדען פּרעמיער סלאַוועק, אַנערקענענדיג, אַז ער געהט אַוועק נאָכדעם ווי ער האָט אַדורכגעפיהרט דאָס, צו וואָס ער איז בשעתו בערופען געוואָרען, און נעמליך די ענדערונג אין דער קאָנסטיטוציע און דאָס אַדורכפיהרן די וואַלן צום סיים און סענאַט.

וואָס שייך דער נייער רעגירונג שרייבט די צייטונג, אַז דער קאַבינעט פון פּרעמיער קאָשטשאַל-קאָווסקי הויבט אָן זייער אַרבייט אין גאַנץ אַנדערע בעדינגונגען, ווי אַלע פריהערדיגע נאָך-מאַי רעגי-רונגען. דער טיפּסטער אונטערשיד צווישען דער איצטיגער רעגירונג און די פריהערדיגע איז דער פאַקט, וואָס דער איצטיגער קאַבינעט איז דער ערשטער אין וועלכען מאַרשאַל פּילסודסקי איז נישט בעטייליגט און נישט געווען בעטייליגט. פון דעם פאַקט פליסען אַרויס קאָנסעקווענצען קודם-כל אויב עס האַנדעלט זיך וועגען דער בעציהונג פון דער רעגירונג צו דער געזעלשאַפט. דער רעגירונג, כמעט אונערשעפּליכער מאָראַלישער קרעדיט, וואָס עס האָט אין פאָלק יעדע רעגירונג, וואָס האָט זיך געשטיצט אויף דער פּערזאָן פון פּילסודסקי — קען דורך גאָרנישט פערטרעטען ווערען. דאָס פערגרעסערט בעדייטענד די פעראַנטוואָרטליכקייט, וואָס עס בעהמען אויף זיך די מיטגלידער פון דער נייער רעגירונג און שטעלט פאַר דער רעגירונג די נויט-ווענדיגקייט אָנצובינדען אַ צוזאַמענאַרבייט מיט דער געזעלשאַפט דורך קלאָר געשטעלטע צילען און אַרבייטס-מעטאָדען פון דער רעגירונג, אַ גענויע אָנצייכנונג פון „אַרבייטס-פּראָגראַם."

דער „קוריער פּאָראַנני" שטעלט זיך אָפּ הויפּט-זעכליך אויף דער פּערזאָן פון וויצע - פּרעמיער און נייעם פינאַנץ-מיניסטער קוויאַטקאָווסקי.

„אין צענטער פון דער פעראינטערעסירונג" — שרייבט די צייטונג — שטעהט די פּערזאָן פון ה' קוויאַטקאָווסקי, וואָס האָט דעם ספּעציעלען צו-טרוי פון מלוכה-פּרעזידענט און וואָס קאָנצענט-רירט די דיספּאָזיציע פון אַלע אינסטרומענטען פון דער ווירטשאַפטליכער פּאָליטיק פון דער רע-גירונג. ה' קוויאַטקאָווסקי וועט נעמליך אָנפיהרען דירעקט מיט'ן פינאַנץ מיניסטעריום און אונדי-רעקט מיט אַלע ווירטשאַפטליכע רעסאָרטען אַלס פאָרזיצענדער פון עקאָנאָמישען קאָמיטעט און כאַראַקטער פון וויצע-פּרעמיער. די דאָזיגע אַרבייט וועט איהם בעדייטענד פערלייכטערן דער פאַקט, וואָס אויפ'ן אַמט פון האַנדעלס-מיניסטער איז בע-שטימט געוואָרען דער פּרעזעס פון דער באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ, ראָמאַן גורעצקי, מיט וועלכען עס פערבינדט דעם וויצע-פּרעמיער אַ לאַנג יעהריגע און טיפע פריינדשאַפט.

ה' קוויאַטקאָווסקי האָט זיך אויך פערזיכערט די מיטאַרבייט פון וויצע-מיניסטער קאָץ, וועלכער האָט זיך אָפּגעזאָגט אָנצונעהמען דעם אַמט פון וויצע-פּרעמיער ווי אויך פון האַנדעלס-מיניסטער, וואָס פּרעמיער קאָשטשאַלקאָווסקי האָט איהם פאָר-געלעגט און האָט דאַגעגען מסכים געווען צו בליי-בען אויפ'ן אַמט פון היטער פון אונזער וואַלוטע. דער דאָזיגער פאַקט לאָזט נישט איבער קיין שום ספקות, אַז די עווענטועלע פּרובען פון אַן'אַקטי-ווערען אַנגריף אויפ'ן קריזיס, וואָס מען ערוואַרט פון מיניסטער קוויאַטקאָווסקי וועט זיין פערבינדען מיט'ן פּאָסטולאַט פון דער פעסטקייט פון זלאָטע, וואָס ווערט געטיילט סאָלידאַריש דורכ'ן „גאַנצען קאַבינעט".

אויך דער קאָנסערוואַטיווער — סאַנאַטאָרי-שער „טשאַס" איז צופרידען פון דער רעגירונגס ענדערונג. די צייטונג שרייבט: אויף דער ענדערונג פון דער רעגירונג האָט קודם-כל געהאַט אַ השפּעה די ענדערונג פון איהרע אויפגאַבען. די אויפ-גאַבע פון דער רעגירונג פון פּולקאָווניק סלאַוועק איז פערענדיגט געוואָרען אין מאָמענט ווען דער סיים און סענאַט האָבען זיך קאָנסטיטואירט. פון דעם מאָמענט אָן, איז געוואָרען קלאָר, אַז עס וועט קומען אַ ענדערונג, עווענטועל אַ רעקאָנ-סטרוקציע פון דער רעגירונג. עס איז פאַרגעקומען נישט קיין רעקאָנסטרוקציע ,נאָר אַ ענדערונג. דער מלוכה-פּרעזידענט האָט בעשטימט אויף אַ ריי וויכטיגסטע אַמטען נייע מענשען. אַ אויסנאַהם איז נאָר דאָס אויסערן-מיניסטעריום, מיט וועלכען עס וועט ווייטער אָנפיהרען מיניסטער בעק, דורך וואָס די קאָנטינואירליכקייט פון אונזער אויסלענ-דישער פּאָליטיק איז נאָך אַמאָל אונטערגעשטראָ-כען געוואָרען."

ווייטער רעדט די צייטונג אַרום די נאָמינאַציע פון קוויאַטקאָווסקי נישט נאָר אַלס פינאַנץ-מיניס-טער, נאָר אויך אַלס וויצע-פּרעמיער, אַ דאַנק וועל-כען ער בעקומט לגבי די איבריגע ווירטשאַפטליכע רעסאָרטען אַ פּריוויליגירטע שטעלונג. די צייטונג בעטאָנט דערביי, אַז דער דאָזיגער פאַקט — אין שייכות מיט דער פּרעסע-דיסקוסיע פון דער לעצ-טער צייט אין וועלכער עס איז געקומען צום אויסדרוק, אַז די גאַנצע עפענטליכע מיינונג לעגט דאָס הויפּט-געוויכט אויף די אויפגאַבען פון דער רעגירונג אויפ'ן ווירטשאַפטליכען געביט — פער-דינט אַ בעזונדערע אַנערקענונג. „אין אונזער ווירטשאַפטליכער פּאָליטיק האַנדעלט עס זיך נישט נאָר וועגען שאַפען אַ פינאַנציעלען און ווירטשאַפט-ליכען פּראָגראַם אויסגערעכענט אויף אַ לענגערער צייט ,נאָר אויך, אַז דער פּראָגראַם זאָל קאָנסעקווענט און פּלאַנמעסיג אַדורכגעפיהרט ווערען אויף אַלע געביטען פון ווירטשאַפטליכען לעבען." די צייטונג דריקט אויך אויס די צופרידענהייט וואָס אַלס פיהרער פון דער ווירטשאַפטליכער פּאָליטיק איז בעשטימט געוואָרען אַ מענש, וואָס איז די לעצטע צייט געשטאַנען אין דער שפּיץ פון אַ גרויסע אונטערנעהמונג און האָט דורך דעם געהאַט די געלעגענהייט צו אָבסערווירען דאָס ווירטשאַפט-ליכע לעבען „פון יענער זייט פּענסטערל".

דאַן שטעלט זיך די צייטונג אָפּ אויף די אויפ-גאַבען פון דער אינערליכער פּאָליטיק און מאַכט דעם אויספיהר, אַז יעדע גרויסע רעפאָרם רעזשים רופט שטענדיג אַרויס אַ געוויסע גערייצטקייט און פערשאַרפונג פון דער אינערליכער פּאָליטיק. אַזאַ רעפאָרם האָט איהרע אָנהענגער און געגנער צווי-שען וועלכע עס קומט פאַר אַ קאַמף, וואָס טיילט די געזעלשאַפט אויף צוויי פיינדליכע לאַגערען. „אַזאַ קאַמף איז אונפערמיידליך, און ווער עס וויל אַדורכפיהרען די געגעבענע רעפאָרם מוז זי פיהרען אַנווענדענדיג מעהר אָדער ווייניגער שאַרפע מיטלען דאָס איז אויך געשעהען אין די לעצטע יאָהרען ביי אונז און אַנדערש האָט עס נישט געקענט זיין. אָבער איצט ווען די נייע קאָנסטיטוציע איז אַריין אין קראַפט און מיר האָבען אונטער זיך די וואַהל-צייט, איז געקומען די צייט צו מילדערען די אַנטאַ-גאָניזמען און רעכטצייטיגקייט בכדי אויסצוגלייכען די חלוקי-דעות, וואָס הערשען אין דער גע-זעלשאַפט. די נייע רעגירונג שטיצענדיג זיך אויף אַ פעסטען פונדאַמענט ,וואָס עס האָט געשאַפען די נייע קאָנסטיטוציע ,דאַרף צוטרעטען צו לעגען דאָס דאָזיגע וויכטיגע פּראָבלעם, דאַרף אָנבינדען אַ וואָס לעבעדיגערען קאָנטאַקט מיט דער געזעל-שאַפט, נישט אויסמיידענדיג אויך יענעם טייל, וואָס איז ביז איצט געווען אויף דער אַנדערער זייט באַריקאַדע. זי דאַרף אויך ווייטער פיהרען די אַר-בייט ,וואָס איז אָנגעהויבען געוואָרען דורכ'ן איצ-טיגען פּרעמיער ווען ער איז נאָך געווען אינערן-מיניסטער, און נעמליך די אַקציע מיט'ן ציל צו קו-מען צו אַ נאַציאָנאַלען הסכם אויף די מזרח-גע-ביטען פון דער רעפּובליק".

אונצופרידען איז נאָר דער ענדעקישער „דזענ-ניק נאַראָדאָווי" די דימיסיע פון פּרעמיער סלאַוועק האַלט די צייטונג פאַר „אַ לאָגישען רעזולטאַט פון דער מפּלה ,וואָס סלאַוועק און זיין לאַגער האָבען געליטען בעת די וואַהלען. נאָכ'ן 8 סעפּטעמבער האָט סיי אין לאַנד, ווי אויך אין רעגירונגס-לאַגער זיך געשאַפען אַזאַ לאַגע אין וועלכער די „שעפער פון דער נייער קאָנסטיטוציע" האָבען לענגער נישט געקענט אָנפיהרען מיט'ן רעגירונגס רודער."

דער ענדעקישער אָרגאַן פערזיכערט, אַז אַלע פּאָלאַקען פאָדערען פּרינציפּיעלע ענדערונגען אין דער מלוכה. די דאָזיגע פעראַנגען דויערן ווייטער און שטאַרקען זיך מיט יעדען טאָג. עס איז דעריבער נאַטירליך ,אַז דאָס אָפּטרעטען פון סלאַוועקען און זיין גרופּע שעפּט נישט אויס די דאָזיגע פאָדערונגען.

די רעגירונגס-ענדערונגען האָבען לויט דער צייטונג נישט קיין גרויסע בעדייטונג און זיי ווע-לען נישט לעזען די פּרינציפּיעלע פּראָבלעמען זיי קומען פאָר נאָר אין די ראַהמען פון סאַנאַציע לאַגער און דאָס אַליין זאָגט שוין עדות וועגען זייער נישט גרויסע ווירקזאַמקייט.

„דער נאַציאָנאַלער לאַגער ערוואַרט נישט קיין וויכטיגע שריט פון דער געענדערטער רעגירונג" — שרייבט דער ענדעקישער אָרגאַן. „מיר גיבען זיך אָפּ אַ חשבון ,אַז דאָס איז אַ רעזולטאַט פון די קאַמפען און מיינונגס-פערשידענהייטען אין דער סאַנאַציע און קליינע הנחות לטובת דער עפענטלי-כער מיינונג. אַלס אַזעלכע וועלען די דאָזיגע ענ-דערונגען נישט האָבען קיין דעצידירטע בעדייטונג פאַר די ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון די בעציהונ-גען אין לאַנד, אין אונזער טיפער איבערצייגונג איז דער איינציגער אופן צו לעזען דעם פּאָליטישען און ווירטשאַפטליכען קריזיס ,וואָס פייניגט פּוי-לען, אַ אַלזייטיגער איבערבוי - , דער מלוכה ווי אויך פון די פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע בעציהונגען אויף נאַציאָנאַלע יסודות."

דער „ראָבאָטניק" האָט נאָך צו דער פראַגע פון דער רעגירונגס-ענדערונג בכלל נישט גענומען קיין שטעלונג. נאָר אונטער דעם קעפּעל „דער קאָ-רעספּאָנדענט פון האַוואַס וועגען דער נייער רעגי-רונג אין פּוילען", ברענגט ער אַ לענגערע דע-פּעשע פון דער פראַנצויזישער טעלעגראַפען אַגענ-טור אין וועלכער עס ווערט צווישען אַנדערעס גע זאָגט, אַז פּרעמיער קאָשטשאַלקאָווסקי ווערט בע-טראַכט אַלס ספּעציאַליסט פון די מינדערהייטס - פראַגען און אַז זיין נאַטירליכע גינסטיגקייט, בע-פאַרבט מיט סקעפּטיציזם מאַכט איהם בעזונדערס פעהיג צו לעזען פּראָבלעמען ,לגבי וועלכע עס האָט פערפיהרט די אונבויגזאַמקייט.

עריטרעא און אדוא

פון מאררים מייער

אין די מלחמה אפעראציעס צווישען די אי-טאליענער און אביסינער דערמאהנט מען אממיינס-טענס צוויי נעמען פון פלעצער, וועלכע שפילען דער וויילע די הויפט-ראלען אין די דאזיגע בלוטיגע שלאכ-טען, נעמליך: עריטרעא און אדוא. ס'וועט זיכער זיין אינטערעסאנט פאר די לעזער זיך צו בעקענען מיט די פאקטען, געאגראפישע, היסטארישע און פאליטישע, וואס זענען נוגע די דאזיגע צוויי פלעצער. זיי בילדען אויך די פארגעשיכטע פון איצטי-גען בלוטיגען קאנפליקט.

עריטרעא, ווי ס'איז בעוואוסט, איז דער נאמען פון דער פראווינץ אדער קאלאניע, פון מזרח-אפרי-קא, וואס בעלאנגט צו איטאליען.

די דאזיגע איטאליענישע קאלאניע געפינט זיך ביים ברעג פון רויטען ים און צוליב דעם הייסט זי טאקע „עריטרעא", וואס שטאמט פון גריכישען ווארט „עריטראס", וואס מיינט ר ו י ט. זי געפינט זיך אויך אין דער דרומית-מזרחית זייט פון אביסי-ניען, מיט וועלכען לאנד זי גרעניצט זיך.

די פארם פון דער דאזיגער פראווינץ איז לענג-ליך, שמאלער אין דרום און ברייטער אין צפון. זי פערנעהמט 45 טויזענד 754 קוואדראט מיילען, און האט א בעפעלקערונג פון 510 טויזענד נפשות, פון וועלכע א גאנץ גרויסער טייל איז נאמאדיש, דאס הייסט, זי בעשטעהט פון וואנדערענדע שבטים, וועל-כע ציהען פון פלאץ צו פלאץ, מיט זייערע שאף און בהמות און מיט זייערע געצעלטען. די דאזיגע נאמאדע טייל פון דער בעפעלקערונג און אויך א גאנץ גרויסער טייל פון דער בעזעצטער בעפעלקערונג זענען אפריקאנער, שווארצע, וועלכע זענען אין דער ראסע דאס זעלבע, וואס די אביסיניער.

די גרעסטע שטאט פון עריטרעא איז די שטאט מאסאווא, וואס איז א האפען ביים ברעג פון רויטען ים און אויך א צענטער פון פישען פערל. די דאזיגע שטאט איז פערבונדען מיט א באהן-ליניע מיט דער הויפט-שטאט פון עריטרעא, וואס הייסט אסמארא, וואו עס געפינט זיך די איטאליענישע אדמיניסטרא-ציע, וועלכע רעגירט איבער דער קאלאניע. די שטאט מאסאווא האט א בעפעלקערונג פון לערך 43 טוי-זענד נפשות און אסמארא פון לערך 22 טויזענד.

אסמארא געפינט זיך אויף א בארגיגער הויב-קייט פון 7765 פוס, וואס מיינט, אז ס'איז צו איהר נישט לייכט צוצוקומען. און דארט איז איצט די רע-זידענץ פון גענעראל באנא דער הויפט-קאמענדאנט פון דער איטאליענישער ארמעע אין אפריקא.

עריטרעא בכלל איז איצט דער הויפט-צענטער פון דער קאנצענטראציע פון איטאליענישע טרופען, און פון דארט האבען זיי געמאכט די אטאקע אויף אדוא.

אבער פון וואנען קומען די איטאליענער קיין עריטרעא? פאר וואס בעלאנגט אט די דאזיגע אפ-ריקאנישע טעריטאריע צו זיי? אט וועל איך אייך דערצעהלען.

אנגעהויבען האט זיך עס אין 1869, ווען איטאל-יענער האבען אפגעקויפט פאר א קליינינקייט דאס גרויסע שטיק פלאץ פון אנ'ארטיגען סולטאן. אבי-סיניען איז דעמאלט נישט געווען קיין פעראייניגט קעניגרייך, ס'איז געווען צוטיילט אין פערשידענע הערשער, וועלכע האבען געפיהרט ביטערע קאמפען צווישען זיך. אט דאס האט געגעבען די מעגליכקייט צו די איטאליענער צו בעקומען עריטרעא און אויך די איטאליענישע סאמאלילאנד, ווייטער אין דרום. די ענגלענדער און די פראנצויזען האבען אויך דע-מאלט פערנומען זייערע שטיקער סאמאלילאנד, אי-בער וועלכע זיי הערשען ביז היינט צו טאג און וועלען הערשען ווער ווייסט ווי לאנג.

ווען די איטאליענער האבען בעקומען עריטרעא איז דאס געווען א מדבר, אהן פלאנצען, אממיינס-טענס האט עס אויסגעזעהען זאמדיגער באדען. די בעפעלקערונג אויף דעם גאנצען שטח פון עריטרעא איז דעמאלט, מיט לערך 65 יאהר צוריק, בלויז גע-ווען פון 100 טויזענד נפשות. די איטאליענער הא-בען אהן שום ספק די דאזיגע טעריטאריע ענטוויי-קעלט און טיילווייז בעארבייט. עס פערשטעהט זיך, מיט דער הילף און דורך דעם שווייס פון דער איינ-געבוירענער בעפעלקערונג און פון אנדערע אביסי-ניער וועלכע האבען אהין איינגעוואנדערט.

דער ציל פון די איטאליענער איז אבער קיין מאל נישט געווען צו האבען בלויז עריטרעא אט אין יע-נעם געגענד. עריטרעא איז פון אנהויב אן בעטראכט געווארען פון די איטאליענער בלויז אלס אנ'אנפאנג פאר טעריטאריאלער עקספאנסיע. עריטרעא גרע-ניצט זיך מיט א דיסטריקט, וואס הייסט טיגרע, און וואס בעלאנגט צו אביסיניען. אט דער דאזיגער דיס-טריקט האט פרוכטבארען באדען, און די איטאליענע האבען געזוכט שטענדיג אריינצודרינגען אין יענעם דיסטריקט און איהם צו פערנעהמען.

אדראווא, אדער אדוא, איז איינע פון די וויכ-טיגסטע שטעט אין טיגרע. זי געפינט זיך אויך אויף א בארגיגער הויך פון 6270 פוס; איז א וויכטיגער האנדעלס-צענטער פאר דעם געגענד, ווייל זי איז דער הויפט-פלאץ, וואו עס שטעלען זיך אפ די קא-ראוואנען, וועלכע געהען צווישען גאנדאר, וואס איז טיפער אין אביסיניען און מאסאווא, די האפען - שטאט ביים רויטען ים. אדוא האט א בעפעלקערונג פון 5000 נפשות און זי האט אויך א היסטארישע בעדייטונג.

דער אמאליגער „ראס", אדער הערשער פון טיגרע, וועלכער איז נאכהער געווארען קעניג דזשאהן פון אביסיניען, האט נישט געקענט ליידען, וואס די איטאליענער רייסען זיך צו די פרוכטבארע געגענ-דען פון זיין טעריטאריע און ער איז געווען ביטער נעגען זיי. אבער דער דאזיגער הערשער איז אויך געווען נעגען די ענגלענדער און ס'איז געקומען צווי-שען איהם, אלס קעניג פון אביסיניען, מיט ענגלאנד צו א מלחמה, אין וועלכער ער האט געהאט א ביי-טערע מפלה און האט פערלוירען זיין לעבען.

שפעטער איז איינעם פון די הערשער פון די אביסינישע פראווינצען, מענעליק קעניג פון שאא, געלונגען צו פעראייניגען גאנץ אביסיניען אונטער זיין מאכט און ס'איז געווארען דאס אביסינישע קע-ניגרייך, וואס עקזיסטירט ביז היינט צו טאג. איטאל-יען האט געהאלפען מענעליקען צו ווערען דער הער-שער איבער אביסיניען און אין 1889 האבען זיי געשלאסען אנ'אפמאך, וואס איז בעקאנט אלס דער אפמאך פון אוקטשיאלי. אט יענער אפמאך איז נאכ-הער געווארען א סיבה פון שטרייטיגקייטען צווישען איטאליען און אביסיניען. מען גיט אן, אז דאס איז ארויסגעקומען דורך דעם, ווייל דער אפמאך איז געווען אנדערש געשריבען אין איטאליעניש און אנ-דערש אין דער שפראך פון אביסיניען. די שטרייטיג-קייטען האבען געפיהרט דערצו, אז אין 1893 האט מענעליק ערקלערט, אז דער אפמאך איז בטל, אז ער אנערקענט איהם נישט מעהר.

אט דאס האט געפיהרט צו א מלחמה צווישען איטאליען און אביסיניען. איטאליען האט געשיקט אנ'ארמעע פון 14 טויזענד 500 מאן אנצולערנען מענעליקען שכל, אבער מענעליק האט געשיקט גע-גען דער דאזיגער ארמעע 100 טויזענד אביסיניער אין אדוא האבען די דאזיגע צוויי ארמעען זיך צוזא-מענגעטראפען אין מערץ 1896 און די איטאליענער האבען געהאט א געוואלטיגע מפלה. זייער ארמעע איז אייגנטליך פערניכטעט געווארען. ס'איז פון איהר זעהר ווייניג געבליבען, וועלכע מען האט אויך גע-נומען אין געפאנגענשאפט און לויט ווי ס'איז ער-קלערט געווארען האט מען פיל שרעקליך געמאטערט.

אט זינט דעמאלט האט אדוא בעקומען א היסטא-רישען שם. זי איז געווען דער פונקט, וואו אזא וויכ-טיגע שלאכט איז געקעמפט געווארען, און וואו ס'איז פארגעקומען אזא וויכטיגע היסטארישע געשעהעניש ווי די נידערלאגע פון אזא לאנד ווי אי-טאליען.

דאס אביסינישע מיליטער בעגוצט זיך מיט מאדערן געוועהר

די שווארצע זעלנער ביי מאשינען-געוועהר

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג, 15 אקטאבער
י"ח תשרי תרצה

זון-אויפגאנג 6.—
זון-אונטערגאנג 4.43

אקציע וועגן די געמאכטע פראטאקאלן
פאר האנדלען אין דער נישט-ערלויבטער צייט

דער צענטראלער קליינהענדלער - פעראיין פערנעהמט זיך איצט מיט דער פראגע וועגן פראטאקאלען פאר האנדלען נאך די דערלויבטע האנדעלס שעה'ן. די סוחרים בעקומען די שטראף-צעטלען לאנגע חדשים נאך די געמאכטע פראטאקאלען און דעריבער קומט זיי אן שווער זיך צו פערטיידיגן, ווייל ס'איז אונמעגליך צו געדענקען אין וואס פאר אַן'אומשטענדען דער פראטאקאל איז צוזאמענגעשטעלט געווארען.

אנדערע ווידער בעקומען שטראפען, נישט וויסענדיג אפילו, ווען ס'זאל האבען צוזאמענגעשטעלט געווארען א פראטאקאל, אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט דער צענטראלער קליינהענדלער פעראיין, פאמארסקא 15 געווענדען זיך צו דער ענטשפרעכענדער מאכט מיט א מעמאריאל, אין וועלכען ס'ווערט געבעטען, דאס די פראטאקאלען זאלען געמאכט ווערען מיט דעם וויסען פון דעם אינטערעסירטען און אין דער אנוועזענהייט פון עדות, וועלכע נעמען זאלען אריינגעצייגען ווערען אין פראטאקאל, אויך זאל די פאליציי איבערלאזען דעם פעראינטערעסירטען א קאפיע פון צוזאמענגעשטעלטען פראטאקאל, וועלכעס ווערט איבערגעשיקט צו דער אדמיניסטראטיווער מאכט און דינט אלס בעוויז-דאקומענט אויסצומעסטען א קלענערע אדער גרעסערע שטראף.

דער וויטערדיגער פערהער פון עדות
אויף דעם גרויסען מענשען-שמוגעל-פראצעס

(א) נעכטען האט דאס קרייז-געריכט אויסגעהערט די וויטערדיגע עדות אין פראצעס געגען די 53 אנגעקלאגטע אין גרויסען פראצעס פאר שמוגלען מענשען קיין סאוויעט-רוסלאנד.

ס'זענען אויסגעהערט געווארען א גאנצע רייה פערזאנען פון לאדז,ווארשא, פיעטרקאוו און אנדערע שטעט, וועלכע האבען זיך געוואלט שמוגלען קיין רוסלאנד, זיי האבען דערצעהלט ווי אזוי מ'האט זיי ווערבירט, וויפיל זיי האבען געצאהלט, ווי אזוי זיי האבען געצאהלט און אזוי ווייטער.

דאן ווערט אויסגעהערט אלס עדות דער לייטער פון דער פינפטער בריגאדע פון דער אויספארשונגס-פאליציי אספיראנט ברילאק, דער עדות דערצעהלט, אז בשעתו האט ער בעקומען ידיעות, אז אין לאדז איז פערהאן א באנדע, וועלכע פערנעהמט זיך מיט שמוגלען מענשען קיין רוסלאנד.

אין פערלויף פון 4 חדשים איז געפיהרט געווארען די אויספארשונג. צום סוף איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די שמוגלערס קומען זיך צונויף אין א וואוינונג אויף פראנציסקאנער 40. די וואוינונג איז גענומען געווארען אויף אבסערוואציע און ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער הויפט-אנפיהרער איז מאיר ליפשיץ און זיינע געהילפען עליאש באגוכוואל, נחום באגוכוואל שמשון קזשאק, יעקב בער פוקס, בער ראזענבערג און חיים פוקס.

בעת דער אויספארשונג האט וואלף שפירא פון פיעטרקאוו, וועלכער האט אויך געוואלט ארויספאהרען קיין רוסלאנד, נאר איז פערהאלטען געווארען אויף דער גרעניץ; אנגעוויזען אויף די דערמאנטע פערזאנען, וועלכע האבען איהם געזאלט אריבערשמוגלען קיין רוסלאנד.

דער עדות ברילאק ערקלעהרט, אז דער אויספארשונגס-אמט אין ראוונא האט צוגעשיקט צום לאדזער אויספארשונגס-אמט א ליסטע פון 22 פערזאן, וועלכע האבען געוואלט ארויספאהרען קיין רוסלאנד. דער ראוונער אויספארשונגס-ריכטער האט געבעטען נאכקאנטראלירען זייער פערגאנגענהייט.

אויף 22 נעמען, האבען זיך 15 ארויסגעוויזען אלס פיקטיווע און 7 זענען געווען אזעלכע, וועלכע האבען קיינמאל נישט געהאט בדעה ארויסצופאהרען קיין רוסלאנד.

בעת דעם פערהער האט גע'חלשט איינער פון די אנגעקלאגטע באלען און דאס געריכט האט געמוזט איבעררייסען די זיצונג.

היינט קומט פאר די פארטזעצונג פון פראצעס.

יודישער הויז-ווירט פערקויפט אויף ליציטאציע
די קווארץ-לאמפ פון „לינת-הצדק"
און נעהמט אפ די מעגליכקייט צו היילען ארימע קינדער

ס'איז איבריג נאכאמאל צו קאנסטאטירען, אז אלע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס ביי אונז אין שטאט לעבען איבער א זעהר שווערען פינאנציעלען קריזיס. מ'האלט ווי עס איז אבער אדורך די שלעכטע צייטען און מ'לאזט די אינסטיטוציעס נישט אונטערגעהן, כדי די ארימע בעפעלקערונג זאל זיך האבען וואו צו ווענדען אין דער צייט פון א נויט.

נאך שווערער איז די מאטעריעלע לאגע פון „לינת הצדק", וועלכע האט גרויסע אויסגאבען און צו נעהמען איז נישטא פון וואנען, האט דער דאזיגער „לינת הצדק" דעם לאקאל אויף צעגעלניאנא 21, דאס הויז געהער צו עטליכע בעלי-בתים און איינער פון זיי איז סאמועל וויים.

„לינת הצדק" איז געבליבען הינטערשטעליג אין דירה-געלד, אבער מיט אלע בעלי-בתים איז מען ווי עס איז אדורכגעקומען, נאר מיט סאמועל וויים, וועלכער האט אינגאנצען עטליכע פראצענט פון דער דערמאנטען הויז, האט די פערוואלטונג פון „לינת הצדק" נישט געקענט אדורכקומען, ס'איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז די פילאנטראפישע אינסטיטוציע איז שולדיג געבליבען דעם דערמאנטען וויים א סומע פון... 80 זלאטים.

און צוליב די דאזיגע 80 זל. האט וויים אפגעגעבען אין געריכט. ארויסבעקומען א וויראק, געלעגט אנ'ארעסט אויף די זאכען פון „לינת הצדק" געפרענגט דעם קאמארניק און פערקויפט די פערשריבענע זאכען.

דער סקאנדאל איז דער, וואס וויים האט זיך ערלויבט צו פערקויפען צווישען די פערשריבענע זאכן א קווארץ-לאמפ, מיט וועלכער מ'האט געהיילט הונדערטער ארימע קינדער, קיינער האט די קווארץ לאמפ נישט געוואלט קויפען, האט זי וויים אליין געקויפט און צוגענומען צו זיך.

שוין נאך דעם אלעמען האט די פערוואלטונג פון „לינת הצדק" פארגעלעגט צו בעצאהלען די 80 זל. און צוריקנעמען די קווארץ-לאמפ. וויים וויל אבער דערפון נישט הערען און הונדערטער ארימע קינדער קענען איצט נישט בעקומען קיין היילונג.

ס'איז כדאי צו בעמערקען אז סאמועל וויים איז א פערוואלטונגס-מיטגליד אין איינע פון די היגע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס.

ליקווידירט דעם שטרייק אין בידערמאנ'ס פאבריק

(א) אין בידערמאנ'ס פאבריק איז אויסגעבראַכען א קאנפליקט צוליב דעם, וואס די ארבייטער בעקומען נישט בעצאהלט זייערע סטאוועס. ס'איז אויסגעבראכען א שטרייק פון 350 ארבייטער אין דער וועבעריי און זיי האבען נישט פערלאזען די מויערן פון דער פאבריק.

נעכטען איז פארגעקומען א קאנפערענץ צווישען די צדדים. די פירמע האט אויסגעדריקט איהר הסכמה געגנוי פעסטצושטעלען די לוינען פון די ארבייט. צוליב דעם האבען די ארבייטער איבערגעריסען דעם שטרייק און גלייכצייטיג צוגעטרעטען אויסצוארבייטען א נייעם לוין-טאריף.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייה' און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20
צוריקגעקעהרט

Dr. REICHER
פאלודביאווא 28, טעל. 93-101
ספעציאליסט
פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—8 אוונד

2 מאל צו **1.000.000** זל.
אויף № 61415 1 72450

4 מאל צו **100.000** זל.
אויף № 85899, 107462, 112612, 133710

7 מאל צו **50.000** זל.
№ 26104, 41828, 96151, 109572, 115045
143170, 152252
איז לעצטענס געפאלען אין דער גליקליכער קאלעקטור

KAFTAL

לאדז, פיעטריקאווער 54.

די ציהונג פון דער I-טער קלאס הויבט זיך שוין אן ד. 18-טען ד. ח.
KONTO P.K.O. 304.761. בריפליכע בעשטעלונגען ווערען ערלעדיגט תיכף.

וועסט געווינען ביי קאפטאל'ן!

שטאטישער אויסבוי-קאמיטעט פערלאנגט קרעדיטען
אויף צו בויען וואוין-הייזער אין לאדז

(א) די בוי-בעוועגונג אין לאדז אין יאהר 1935 אין פערגלייך מיטן יאהר 1934 איז פערגרעסערט געווארען מיט 15 פראצענט, דאס איז אבער זעהר ווייניג אויף צו לינדערען די וואוינונגס-נויט ביי אונז אין שטאט.

די הויפט-סיבה פון דער מינימאלער בוי-בעוועגונג איז די, וואס עס ווערען צוגעטיילט זעהר קנאפע בוי-קרעדיטען.

אויפן יאהר 1935 האט די באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא צוגעטיילט פאר דער בוי-בעוועגונג אין לאדז אין דער אומגעגענד נאר 1,551,000 זל. אין דער צייט, ווען דער שטאטישער אויסבויקאמיטעט איז ארויסגעטרעטען מיט פארשלאגען וועגען קרעדיטען אויף א סומע פון 3.100,000 זל.

דער שטאטישער אויסבוי-קאמיטעט געהט ארויס פון דער הנחה, אז אין יאהר 1936 דארף זיך אנהויבען אנ'אקציע צו בויען בלאק-הייזער, וואו ביי ביליגע דירה-געלט, זאלען געפינען וואוינונגען די ברייטע ארבייטער און בעאמטען מאסען. אויף דעם צוועק פערלאנגט דער אויסבוי-קאמיטעט א קרעדיט פון 1,500,000 זל. ווייטער פערלאנגט דער אויסבוי קאמיטעט 1 מיליאן זל. קרעדיט פאר דעם קליינעם בוי-וועזען. דער קאמיטעט פערלאנגט אויך 100 טויזענד זלאטעס אויף רעמאנט פאר די קליינע הייזער אויף די פארשטעט און 500 טויזענד זל. אויף קרעדיט פאר הויזבעזיצער אויף צו פעראייניגען די הייזער צו דער קאנאליזאציע.

פאבאר-רשימה פון יאהרגאנג 1915

(א) מארגען, מיטוואך, דעם 15-טען דארפען זיך שטעלען צו דער פאבאר-רשימה אין מיליטער-ביורא אויף פיעטריקאווער 165 די מענער פון יאהרגאנג 1915, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 3. קאמיסאריאט מיט די פאמיליעס, וואס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

I K

און פון 8. קאמיסאריאט — מיט די אותיות:

W Z Ż Ź

מ'דארף מיט זיך מיטברענגען א פערזענליכען דאקומענט און א רעגיסטראציע-שיין.

אפטייקען.
היינטיגע נאכט - דיזשורען

היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען:

קאפראוואסקי (נאוואמיעיסקא 15), טראווקאוואסקי (בזשעזשינסקא 56), ראזענבלום (שרודמיעיסקא 21), בארטאשעוועסקי (פעטריקאווער 95), סקווארטשינסקי (קאנטנא 54), ל. טשינסקי (ראקיטישינער 53).

נאכט-קאנטראלעס אין די פאבריקען

(א) דער ארבייטס-אינספעקטאר האט עהערנעכטען ביינאכט אדורכגעפיהרט א לוסטראציע אין דער פאבריק פון דער פירמע גאלדמאן און נוסקעוויטש אויף אווושענדניטשא 3.

ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען האבען אין דער דערמאהנטער פאבריק געארבייט ארבייטערינס וועלכע האבען בעת דער רעוויזיע זיך בעהאלטען אין די קאסטענס. נאך דער פעסטשטעלונג, אז די פאבריק בעשעפטיגט ביינאכט ארבייטערינס, וואס איז נישט ערלויבט דורך די פארשריפטען, איז צונויפגעשטעלט געווארען א פראטאקאל און דער ענין איז איבערגעגעבען געווארען אין שטראף-רעפעראט.

אויך אין דער פאבריק פון דער פירמע לארענץ און האוק, שענקעוויטשא 113 האט בעת א נאכט-לוסטראציע דער ארבייטס-אינספעקטאר געטראפען ביי דער ארבייט פרויען, אויך דער ענין פון דער דאזיגער פאבריק איז איבערגעשיקט געווארען אין שטראף-רעפעראט.

פאמעראנצען וועלען זיין ביליגער ווי אין פאהריגען יאהר

(א) די סוחרים פון דרום-פרוכטען מאכען איצט בעמיהונגען וועגען בעקומען די ערלויבניש אויף אריינצופיהרען קיין פוילען פאמעראנצען.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן פערקלענערטען צאל אויף פאמעראנצען, וועלען דאס יאהר פאמעראנצען זיין, ווי מען אינפארמירט אונז ביליגער ווי אין פאהריגען יאהר. דער ערשטער טראנספארט פאמעראנצען זאל שוין אנקומען היינטיגען חודש,

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
היינט פרעמיערע!
Sylvia Sydney
אין סענסאציאנעלען סאלאן-פילם א. נ.
דאס הארץ פון אנ'אינדיאנערין
אויסער'ן פראגראם:
„די רויטע דאמע"
אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 פריה.

קינא „טשארי״ 2 צעגיעלניאַנאַ 2
צום ערשטען מאָל אין פוילען!
„בר=מצוה״
היינט און פאָלגענדע טעג! גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם! גערעדט און געזונגען אין דער יודישער שפּראַך!
מיט דעם באַריהמטען אַמעריקאַנער שוישפּילער באָריס טאָמאַשעווסקי
אין דער וועלט בעריהמטער קאַנטאָר יאָסעלע ראָזענבלאַט
2) „געלעבט און געלאַכט״
אַ גרויסע רעוי געזונגען און גערעדט אין דער יודישער שפּראַך צום ערשטען מאָל אין לאָדז! איהר זעהט און הערט די וועלט-בעריהמטע און אין לאָדז בעקאַנטע יודישע קינסטלער: מנשה סקולניק, יוסף בולאָוו, מאַקס ווילנער, פּנחס לאַוענדע, ס. רעכטצייט, באָריס ראָזענטאַל, הײַמי דזשעקאָבסאָן און מרים קרעסין. אַנהויב 4 נאָכמיטאָג

דעקלאַראַציע פון דעפּ. ל. מינצבערג און סען. י. טראַקענהיים

צוגעשיקט צו דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור

יט״א האָט דערהאַלטען פאָלגענדע דעקלאַראַציע צו דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען״ אונטערגעשריבען פון דעפּ י. ל. מינצבערג און סענאַטאָר י. טראַקענהיים.

„געטריי אונזערע וועהלער און אונזער ווילען צו דינען די אינטערעסען פון דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג, האָבען מיר געהאָפט, אַז ווי קליין עס איז נישט די יודישע רעפּרעזענטאַנץ, אין סיים און סענאַט, וועט זי דאָך בעקומען איהר אָנזעהן און גלאַנץ דורך דער פעראייניגונג און צוזויפּגי־סונג פון אונזערע קרעפטען.

מיר זענען געווען טיף איבערצייגט, אַז אויב ביז אהער האָט נאָך אפשר געקאָנט גילטען איינזייטיגקייט און פּאַרטייאישקייט, וועט אין איצטיגען שווערען מאָמענט און ביי די היינטיגע אויפגאַבען וועט דער ענין פאַרטיי און ריכטונג אָפּגערוקט ווערען אין אַ זייט און דעם אויבנאַן וועט פאַרנעמען דער אינטערעס פון גאַנצען כלל.

לײַדער זענען מיר תיכף דעם ערשטען טאָג פון אונזער אַרבייט געוואָרען איבעראַשט און אוועקגעשטעלט פאַר אַ געשעהענעם פאַקט, וואָס האָט שוין לכתחילה צושפּליטערט די יודישע כחות.

דריי יודישע פּאַרלאַמענטאַריער, צוויי געוועהלטע דעפּוטאַטען און איין נאָמינירטער סענאַטאָר, האָבען אָהן אַן אָפּזאָג, אָהן אַן אָנבאָט אָהן דעם קלענסטען פּרוב אפילו זיך צו פאַרבינדען און צו אונטערהאַנדלען, געשאַפען אַ יודישע קאָלאָ און געלאָזען די איבריגע צוויי פּאַרלאַמענטאַרישע פאַרשטעהער אָן אַ זייט.

אמת, סען. פּראָפ. מ. שאָר האָט אויף אונזער אויסדרוק פון איבעראַשונג און פערוואונדערונג ערקלערט, אַז ער איז דורך זייַנע חברים אַרייַנגעפיהרט געוואָרען אין אַ טעות און בעטראַכט זייער האַנדלונג פאַר אַ פאַלשען שריט. די דאָזיגע ערקלערונג ענדערט אָבער נישט די עצם האַנדלונג און די געשאַפענע לאַגע.

אויב עס זענען פאַרהאַן אויסערליכע און אינערליכע עלעמענטען, וועלכע האָבען געהאָפט אויף אונזער צושפּליטערונג, וועלען זיי איצט רייבען די הענד פאַר שמחה.

פּנים אל פּנים מיט דעם דאָזיגען געשעהענעם פאַקט ערקלערען מיר, אַז די אגודה׳שע פּאָליטיקער האָבען פון תמיד אָן געשטרעבט צו פעראייניגונג פון די יודישע כוחות. אויב די דריי פּאַרלאַמענט פאַרשטעהער האָבען גערעכענט דורך זייער שריט אונז אוועקצושטעלען מחוץ דעם יודישען לעבען און שאַפען, וועט עס זיי נישט געלונגען, ווייל דאָס יודישע לעבען און שאַפען וועט זיין אונזער קרייז פון אינטערעס און אונזער עיקר׳דיגע אויפגאַבע אלס רעפּרעזענטאַנטען פון דעם יודישען קבוץ אין פוילען.

בהסכם מיט׳ן גרונד - פּרינציפּ, אויף וועלכען מיר האָבען אָנגענומען דעם סיים-מאַנדאַט פון 18 טויזענד יודישע וועהלער און דעם סענאַט-מאַנדאַט פונם מלוכה-פּרעזידענט, וועלען מיר אפילו אויף קיין האָר נישט בעטראַכטען דאָס שאַפען אָהן אונז אַ יודישע קאָלאָ פאַר אַ שטערונג אין אונזער סיים- און סענאַט-טעטיגקייט, נאָר להיפוך מיט נאָך מעהר ווילענסקראַפט און אויסדויער דינען די אינטערעסען פון דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג אָהן אונטערשיד פון פּאַרטיי און ריכטונג״.

אַ מאַן פון אַ פרוי און אַ טאַטע פון 3 קינדער

ווערט אַ „חתן״ און נאַרט אויס 1800 זל.

(אַ) בלימה זשעשינסקא פון נאָוואָמיעסקא 17 האָט מיט עטליכע חדשים צוריק בעקענט אַ געוויסען ישראל מילער.

זשעשינסקאַ איז געווען אַן אַלמנה און געוואָלט נאָכאַמאָל חתונה האָבען דעריבער האָט זי אָנגענומען די ליבעס-ערקלערונגען פון מילערן.

מילער האָט אויסגענוצט די לאַגע און צוזאָגענדיג חתונה צו האָבען מיט דער אַלמנה, האָט ער דערווייל גענומען אַ קאַנטאַ 1800 זלאָטיס. באַלד דערויף איז ער נעלם געוואָרען. זשעזשינסקאַ האָט אָנגעהויבען צו זוכען דעם „חתן״ און ס׳האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז מילער האָט אַ ווייב מיט 3 קינדער. זשעזשינסקאַ האָט געמאָלדען דער פּאָליציי וועלכע האָט מילערן פערהאַלטען.

אומגליקספאַל ביי דער אַרבייט

(אַ) אין דער שמאָטישער בעטאָן - פאַבריק אויף קילינסקיעגאַ 170 איז געשעהען אַן׳אומגליקספאַל ביי דער אַרבייט. אַלס קרבן איז געפאַלען דער 22-יעהריגער אַרבייטער גאַפאַלערין קאַפּשאַניאַק פון נאָוואָק-גאַס 8. אויף קאַפּשאַניאַק׳ן איז אַרויפגעפאַלען אַ צעמענט-פּליטע און ער האָט צובראָכען די רעכטע האַנד. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל פון דער קראַנקען-קאַסע.

Gabinet Kosmetyczny
I. NAMIOTOWEJ
Narutowicza 11
front I piętro
Masaż twarzy, trwałe przyciemnianie brwi i rzęs, maquillage.
Przyjmuje od 11–3 i 5–7

זופּענווירפעל „גראַף״ בעסטע קוואַליטעט
כשר
„GRAF”
Buljon w kostkach
בהכשר הרב ר׳ ישעי׳ פירסט שליט״א, רב „עדת ישראל״. ווין.

3 ענדעקעס פערמשפּט געוואָרן

פאַר אַגיטירען געגען די סיים-וואַהלען

(אַ) דעם 8 סעפּטעמבער, בעת די וואַהלען צום סיים, זענען די מיטגלידער פון די ענדעקעס משעסלאַוו, באַלעסלאַוו און העלענאַ וואַגנער פון דאַנגעוויטשאַ 10 געשטאַנען פאַר׳ן וואַהל-לאָקאַל אין נאָוואָזלאָטנאַ און אַגיטירט נישט אָנטיילצונעהמען אין די וואַהלען.

צוליב דעם וואָס די דריי פּערשוינען זענען געשטאַנען נאָהענט צום וואַהל-לאָקאַל און געשטערט די וואַהלען, האָט די פּאָליציי זיי געוואָלט פון דאָרט בעזייטיגען.

די חברה-לייט האָבען געשטעלט אַ שטאַרקען ווידערשטאַנד דעריבער זענען זיי פערהאַלטען געוואָרען.

נעכטען זענען זיי געשטאַנען פאַר׳ן שטאָטישען געריכט, אַלס פערטיידיגער איז אַרויסגעטרעטען דער „בעריהמטער״ אַדוואָקאַט קאָזשימיעזש קאָוואַלסקי. דאָס געריכט האָט זיי פערמשפּט אויף אַ חודש אַרעסט יעדען.

אַרבייטס-געבער פאַר׳ן קרייז-געריכט

פאַר נישט אויסצאָהלען פּינקטליך זייערע אָנגעשטעלטע

(אַ) אין דער אַפּעלאַציע - אָפּטיילונג פון לאָדזער קרייז-געריכט זענען נעכטען פאָרגעקומען 19 פּראָצעסען פון אונטערנעהמונגען, וועלכע זענען בעשטראָפט געוואָרען דורך דעם אַרבייטס - אינספּעקטאָראַט פאַר פערשידענע איבערשרייטונגען.

פאַר דעם וועפּעריי - אינהאַבער הערש דזשאַלאָווסקי וועלכער איז פערמשפּט געוואָרען אויף 2 וואָכען אַרעסט איז די שטראָף בעשטעטיגט געוואָרען דער שול-בעזיצער קאַמיעניעץ איז פאַר פערהאַלטען די אויסצאָהלונגען פאַר די לעהרער דורכ׳ן אַרבייטס-געריכט געהאַט פערמשפּט געוואָרען אויף 2 חדשים אַרעסט. דאָס קרייז-געריכט האָט דעם אורטייל פערקלענערט אויף 2 וואָכען אַרעסט.

אַלע איבריגע זענען פערמשפּט געוואָרען אויף געלד-שטראָפען.

ווענען פּאַטענטען

עס פּאַסירט, אַז אַ געוויסע פּערזאָן ניט אָן אַ דעקלאַראַציע אויף אַ פּאַטענט — צי הייסט דאָס, אַז די פּערזאָן קען שוין נישט טענה׳ן שפּעטער, דאָס זי האָט נישט אָנגעהויבען דעם האַנדעל פּאַקטיש מיט׳ן געשעפט?

דאָס העכסטע אַדמ. טריבונאַל האָט גע׳פּסק׳ענט, אַז מען קאָן טאַקע אָנגעבען אַ דעקלאַראַציע, אָדער מען קען שפּעטער האָבען דאָס פולסטע רעכט צו בעווייזען, אַז מען האָט אַזאַ געשעפט נישט אָנגעהויבען פיהרען. אין פאַל, ווען דער פּערזאָן געלינגט דאָס צו בעווייזען, איז זי פּטור פון צאָהלען שטייערן.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15. טעל. 149-07
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונט.
זונטאָג פון 9–1 פאַרמיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע—לעמשניצע-פּרייזען

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע״ נאַרוטאָוויטשאַ 20 טעלעפאָן 213-84
בראַוואָ! בראַוואָ! אַרטיסטען-קאָלעקטיוו אין פילהאַרמאָניע-טעאַטער! טויזענטער הענד האָבען מיט שטורם אַפּלאָדירט דאָס צוזאַמענשפּילען אין דעם סענסאַציאָנעלען לעבענס-בילד „אַ חתונה אין תפיסה״.
היינט דינסטאָג ד. 15 ד. ח. 9.30 אָוונט צו בילינע פּרייזען ווערט נאָכאַמאָל געגעבען
אַ חתונה אין תפיסה
אין 3 אַקטען מיט געזאַנג פון סיגאַל מיט אָנטייל פון גאַנצען בעליבטען אַרטיסטען-אַנסאַמבל.
אַדמיניסטר. לייטונג: ש. הערשקאָוויטש. טעכנישער לייטער: ק. גוטמאַן.
אַכטונג!!! אין קורצען טרעט אויף דער בעוואוסטער און בעליבטער אַמעריקאַנער סטאַר
דזשעק רעכטצייט
בעמערקונג: מאָרגען מיטוואָך, שפּילט די טרופּע אין פּאַביאַניץ אין שטאָט-טעאַטער.

שטורמדיגע צייטען

3)

ראָמאַן

ביידע האָבען זיך אַ ווײַלע אָנגעקוקט. אין דער ערשטער מינוט האָט לאַרין דערפיהלט, ווי הענט און פיס ציטערען איהם פאַר שרעק. אַז יענער זאָל קומען פון דער הייל אַרויס, האָט ער זיך נישט גערעכט. זעהט אויס, אַז דאָס דאָזיגע יונגעל איז דאָרטען געלעגען די גאַנצע צייט בעהאַלטען און געקוקט, געזוכט פון דער פינסטערניש אַרויס, צי ערגעץ־וואו בעהאַלט זיך נישט אויס פּאָליציי.

די שרעק איז ביסלעכווייז פערשוואונדען. לאַרין האָט פאַר זיך דערזעהן אַ שמייכלענדיג יונגעל מיט מילך־ווייסע ציין, דאָס יונגעל האָט געקוקט אויף איהם און געשוויגען. אין עטליכע מינוט אַרום האָט ער אַ זאָג געטון:

— שאַמיל!

— איך האָב געבראַכט דאָס געלט, — האָט לאַרין געענטפערט.

— ווייז אהער!

— און וואו איז מאַקסימאָוו?

— ווייז אהער דאָס געלט, וועל איך דיר פיהרען וואו מען דאַרף.

לאַרין האָט זיך אַ רגע געקווענקעלט. אָבער באַלד האָט ער זיך בערעכנט, אַז ער איז סיי־ווי־סיי איצט נישט זיכער מיטן געלט. ער איז איינער אַליין, מ׳קאָן איהם בעפאַלען און צונעהמען דאָס געלט.

האָט ער אַרויסגענומען אַ לייווענטען זעקעלע, אין וועלכען עס זענען געלעגען די צוואַנציג טויזענט רובעל און עס דערלאַנגט דעם יונגעל.

— איצט קומט מיט מיר! — האָט דאָס יונגעל געזאָגט.

דאָס יונגעל איז געגאַנגען פאָראויס און אַלע ווײַלע האָט ער געטון אַ הויכען פייף. ביי יעדען פייף האָט לאַרין אויפגעציטערט. אַ קאַלטער שווייס איז איהם אַרויס אויפן שטערן. ער האָט געהאַט דעם איינדרוק, ווי מען פיהרט איהם צו דער תליה.

זיי זענען אַריין אין אַ לאַנגען באַרג־שפּאַלט, וואו ס׳האָט מעהר נישט געקאָנט געהן ווי איין מענש אין דער בּרייט. פון ביידע זייטען האָבען זיך אויפגעהויבען ריזיג־הויכע גראַניט־ווענט. דער באַרג־שפּאַלט האָט זיך געשלענגעלט און געדרעהט אין פערשידענע זייטען.

ביידע זענען געגאַנגען שווייגענדיג. דאָס יונגעל האָט נישט אויסגערעדט קיין וואָרט, נאָר פון צייט צו צייט אַ פייף געטון און דער פייף האָט מיט אַ געהיימנישפולען ווידער־קול אָפּגעקלונגען אין די בערג.

ענדליך זענען זיי אַרויסגעקומען אויף אַן׳אָרט, וואו ס׳האָט זיך געפונען אַ געדיכטער וואַלד. זיי זענען אַריין אין וואַלד.

לאַרין האָט געפיהלט ווי די קניען בויגען זיך איהם פאַר שרעק. ס׳איז איהם שווער געווען צו געהן. ער האָט אַ פרעג געטון:

— נאָך לאַנג צו געהן? ( )

— ניין, באַלד קומען מיר אָן אויפן אָרט.

דאָס יונגעל האָט דריי מאָל אַ הויכען פייף געטון. פון דערווייטענס האָט מען געענטפערט מיט אַ פייף.

זיי זענען געגאַנגען אַן׳ערך פון 10 מינוט. נאָכדעם האָבען זיי זיך אָפּגעשטעלט ביי אַ בוים, הינטער וועלכען ס׳איז געזעסען אַ טשעטשעניעץ. נעבען איהם זענען געשטאַנען צוויי אַנדערע טשעטשענצעס מיט אָנגעלאָדענע ביקסען אין די הענט. די ביקסען זענען געווענדעט גלייך אין דער ריכטונג צו לאַרינען.

דערזעהענדיג די „מיילער״ פון די ביקסען, געווענדעט גלייך צו איהם, האָט לאַרין דערפיהלט, ווי אַט, אַט שטעלט זיך איהם אָפּ דאָס האַרץ פאַר שרעק.

דער טשעטשעניעץ, וואָס איז געזעסען אויף דער ערד הינטערן בוים, האָט געהאַט אַ קורץ בערדעל. זיין פּנים איז געווען שטאַרק אָפּגעברענט פון דער זון. דאָס שטרענגע געזיכט מיט דער אָדלער־נאָז און מיט די שוואַרצע בלישטשענדיגע אויגען האָט פערמאָגט אין זיך אַ סך קראַפט און ענערגיע....

— 4. —

— האָסט דאָס געלד? — האָט דער טשעטשעניעץ מיט דער אָדלער־נאָז אַ פרעג געטון דאָס יונגעל.

— יאָ, — האָט דאָס יונגעל געענטפערט און דערלאַנגט איהם דאָס זעקעלע.

דער טשעטשעניעץ האָט אַרויסגענומען דאָס געלד פון׳ם זעקעלע, איבערגעציהלט און געזאָגט:

— נו, גוט!

— און איצט, — האָט לאַרין אָנגעהויבען צו רעדען... אָבער פאַר גרויס שרעק האָט ער ווייטער נישט געקאָנט אַרויסרעדען קיין וואָרט.

— וואָס? „איצט״? וואָס ווילט איהר?

— נו... וואו איז מאַקסימאָוו?

— איהר געטרויט מיר נישט? צי ווייסט איהר מיט וועמען איהר האָט צו טון? ! — האָט דער טשעטשעניעץ אויסגערופען, און זיינע צוויי אויגען האָבען אָנגעהויבען ברענען, ווי אין זיי וואָלטען זיך אָנגעצונדען צוויי פייערן — סעלים־כאַן נאַרט קיינעם נישט אָפּ! מיינס אַ וואָרט איז אַ וואָרט! האָב איך געזאָגט, אַז נאָכ׳ן איבערגעבען די געפאָדערטע סומע וועט מאַקסימאָוו בעפרייט ווערען — וועט ער פריי ווערען. איהר זעהט אט דאָס שטאַל? — האָט דער טשעטשעניעץ אַרויסגענומען אַ בלאַנקענדיגען קינזשאַל און אויפגעהויבען איהם אין דער הויך, — ער איז האַרט און אומבויגזאַם, — אַט אַזוי האַרט און נישט בויגזאַם זענען די ווערטער פון סעלים־כאַן!

ער האָט געגעבען אַ וואונק מיט דער האַנט. איינער פון די צוויי בעוואָפענטע טשעטשענצעס, וואָס זענען געשטאַנען נעבען איהם, האָט זיך צו איהם אַראָפּגעבויגען און ער האָט איהם עפּעס איינגערוימט אין אויער אַריין.

— אוי, איצט, — האָט סעלים־כאַן נאָכדעם זיך געווענדעט צו לאַרינ׳ען אַנוויזענדיג אויפ׳ן בעוואָפענטען טשעטשעניעץ, — איצט געהט מיט דעם דאָזיגען מענש נאָך מאַקסימאָוו׳ן. אָבער געדענקט, איהר זאָלט פערגעסען וואו איהר האָט זיך געפונען... ווייל אויב איהר וועט צופיל געדענקען וואו איהר זענט איצט געווען, וועט זיין שלעכט! איך וואָרען אייך! דאַסזעלבע מעגט איהר זאָגען מאַקסימאָוו׳ן. ער מוז פערגעסען דאָס אָרט, וואו ער האָט זיך ביז איצט געפונען, און איצט — מאַרש!..

לאַרין האָט גאָרנישט געענטפערט. סעלים־כאַנ׳ס ווערטער האָבען געאָטעמט מיט אַזוי פיל זעלבסטזיכערקייט, קראַפט און ענערגיע, אַז ער האָט זיך געפיהלט ווי געפּלעפט. דער בעוואָפענטער טשעטשעניעץ האָט איהם געגעבען אַ צייכען, ער זאָל איהם נאָכגעהען.

זיי זענען געגאַנגען זעהר לאַנג. אַן׳ערך פיר שעה צייט. לאַרין האָט געפיהלט ווי די כוחות געהן איהם אויס. ענדליך זענען זיי אָנגעקומען צו אַ בערגעל, וואָס איז געווען בעוואַקסען מיט וואַלד.

זיי האָבען אַרויפגעקלעטערט אין דער הויך. לאַרין האָט דאָרטען דערזעהען צוויי רייטער, די פערד האָבען געגנומען הירזשען. צוליב דער פינסטערניש, וואָס האָט געהערשט אין וואַלד, האָט ער נישט געקאָנט אונטערשיידען די געזיכטער פון די רייטער.

— שטעהט בלייבען! — האָט איהם דער טשעטשעניעץ בעפוילען.

(פאָרטזעצונג קומט)

וועגן א פאַראייניגונג פון די יודישע קליינהענדלער-פאַראיינען אין לאָדז

(צו דער היינטיגער קאָנפערענץ)

אין מיטעלפונקט פונ'ם גאַנצען קאָמפּלעקס אָנגעווענדעטע לעבענס-פראַגען ביי די לאָדזער יודישע קליינהענדלער, שטעהט אויך תמיד די האַרבע פראַגע וועגן צענטראַליזירען דעם דאָזיגען צוּשפּליטערטען און צופּיצעלטען שיכט. זיבט לאַנגע יאָהרען זיפצען און זוכען די קליינהענדלער די ריכטיגע רפואה אום אויסצוהיילען ד' דאָזיגע פעראַלטעטע חולאת און צו דער „מעטע" איז מען נאָך אַלץ נישט צוגעקומען, הגם, במשך פון די אַלע יאָהרען האָט די פראַגע, וועגן אַ פאַראייניגונג, נישט פערלוירען איהר אַקטואַליטעט, פערקעהרט, די בעדינגונגען אין וועלכע עס קומט אויס לעצטענס צו לעבען דעם יודישען קליינהענדלער ווערען שווערער און געפעהרליכער פון טאָג-צו-טאָג. און, אויב די פאַראייניגונגס-פראַגע איז פון צייט-צו-צייט אויפגעהויבען און אויפגעפרישט געוואָרען און פונדעסטוועגען עד-היום נישט געלעזט געוואָרען, איז זי אָבער דאָס איצטיגע מאָל אַרויפגעשוואומען מיט אַ שטאַרקערען אימפעט און פאָדערט מיט דער גאַנצער שאַרפקייט אַ לעזונג.

מיר וועלען זיך ערלויבען צו מאַכען עטליכע פעסטשטעלונגען וועגען דער בעציהונג פון אונזערע „אדונים" פון די קליינהענדלער פאַראיינען צום דאָזיגען ענין — נישט, חלילה, לשם פּאָלעמיק, נאָר כּדי צו פאָרמולירען אונזער שטעלונג בנוגע דער דאָזיגער פראַגע, אין פּרובען אַ שטופּ טון דעם אַקטועלען ענין אויף די געהעריגע רעלסען.

אונזער ערשטע פעסטשטעלונג

אַוועקשטעלען די פראַגע, צי האָט מען אין זיינער צייט געדאַרפט „מאַכען" אָט די אַלע קליינהענדלער פאַראיינען, אויף דעם קאָן זיין בלויז איין ענטפער: ניין און ניין.

וויל מען זיין אָביעקטיוו מוז מען זאָגען, אַז לײַדער איז דאָס אַ שטיקעל מכה-מדינה, אָבער אַנדערשוואו איז עס נישט אַזוי שמערצליך, ווי ביי אונז אין לאָדז; ביי אונז ווערט די דאָזיגע אומנאָרמאַלע און פערקריפּעלטע ערשיינונג אויף אַזוי וויט בעטראַכט אַלס נאַטירליכע אַז, אויב עמיצער פערשטעהט אַנדערש און בעמיהט זיך אָפּצוגעבען דעם קאָנקרעטען מאַטעריאַל, קוקט מען אויף איהם, פשוט ווי אויף אַ מטורף.

אפשר זאָלען מיר זאָגען, אַז דער דאָזיגער ענין האָט אַ פּאָליטישען אונטערשלאַג. מיר ווילען זיין אָביעקטיוו און מיר געהערען צו די לעצטע וואָס וועלען זאָגען, אַז מ'קען ווירטשאַפטליכע פּראָבלעמען איינגאַנצען אויסשאַלטען פון דער פּאָליטיק און, אַז די דאָזיגע צוויי ענינים זענען צוויי גאַנץ בעזונדערע און פערשידענע זאַכען. מיר ווילען אָבער דאָס פעסטשטעלען, אַז בכדי צו פיהרען די טאָג-טעגליכע גרויסע אַרבייט. די ריין פּאָזיטיווע ווירטשאַפטליכע אַרבייט צום נוצען פון יודישען קליינהענדלער, קאָנען די קליינהענדלער זיין רעפּרעזענטירט דורך איין קערפּערשאַפט און בפרט, אַז ביים בעטראַכטען די דאָזיגע פראַגע איז פּאַרטייאישקייט נאָך קיינמאָל נישט געווען די מניעה דערפון.

ווי-נישט-איז, זענען דאָך דאָ צווישען קליינהענדלערטום מענשען מיט קלאָהרע מוחות און ריינע הערצער, אָבער אויך ביי די דאָזיגע ווערט פּאַראַליזירט יעדע איניציאַטיוו צו פערווירקליכען די אידעי וועגן אַ פאַראייניגונג. יואַרום, זאָל מען פּרובען אַ פרעג טון ביי די, וועלכע שטעהען בראש פון די קליינהענדלער-פאַראיינען, צי זענען זיי מסכים, אַז עס זאָל צושטאַנדקומען אַ פאַראייניגונג פון אַלע קליינהענדלער-פאַראיינען אין לאָדז — וועט מען אייך טאַקע קיין נעגאַטיווען ענטפער נישט געבען, אָבער מען פיהלט גלייך, אַז מען איז פאַראינטערעסירט צו בעהאַלטען דעם ווירקליכען בעשטאַנד פון דעם דאָזיגען ענין, הגם, די ראשי-המדברים ווייסען אַזוי גוט ווי מיר, אַז פאַר יעדער בעוועגונג, ווי אויך פאַר די יודישע קליינהענדלער-בעוועגונג איז אַזאַ צושטאַנד אַ ערנסטע כראָנישע קראַנקהייט מיט וועלכע מען לעבט דער פּועל-יוצא איז, אַז אינערהאַלב פון די אָרגאַניזאַציעס הערשט פערביטערונג געגען די מענשען, וועלכע דערלאָזען נישט אויסהעמערען די אחדות אין דער דאָזיגער בעוועגונג.

אונזער צווייטע פעסטשטעלונג:

לויט די רייד פון אַ טייל פעסימיסטישע קליינהענדלער טוער קומט אויס, אַז מען דאַרף גאָר מיט דעם איצטיגען צושטאַנד צופרידען זיין ווייל, אויב מיר האָבען אַ סך פאַראיינען הייסט דאָס אַ פערגרעסערטער טעכנישער אַפּאַראַט און, — וואָס מעהר איז בעסער. מיר האַלטען אָבער אַז ס'איז נישט אַזוי. און זאָלען אונז די דאָזיגע „פיהרער" קיין פאַראיבעל נישט האָבען, אויב מיר וועלען זאָגען, אַז אין די עקזיסטירענדע פאַראיינען הערשט אַ פּוסטקייט און אין זיי איז, לײַדער נישטאָ קיין נשמה'דיגעס; מיר וואָלטען בעסער געוואָלט זעהען איין-איינהייטליכען און בריית-פאַרצווייגטען קליינהענדלער-פאַראיין מיט אַ ברייטערען פּערנעהם און מיט אַ געהעריגער מאָס אויטאָריטעט וועלכער וואָלט גיכער געפינען די ענטשפּרעכענדע לעזונג פאַר אַ סך שווערע און קאָמפּליצירטע פראַגען מיט וועלכע קליינע, צופּיצעלטע און צוקריישעלטע קריזולעך קאָנען זיך נישט קיין עצה געבען.

אונזער דריטע פעסטשטעלונג:

אַממעהרסטענס וואָס שאָקירט איז דאָס, וואָס מען הערט נישט קיין אָפענע דבורים. יאָ — ענטפערט מען אייך — ס'איז טאַקע אַ גאַנץ גוטער געדאַנק, אָבער על-רגל-אחת, מיט איילעניש קען דאָס נישט רעאַליזירט ווערען. די דאָזיגע „דיפּלאָמאַטען" ווייסען יוּפיל צביעות עס שטעקט אין דעם פּזמון, וואָרום, מען דאַרף געדענקען, אַז די לעזונג וועגן פאַראייניגונג האָט נישט ערשט איצט אויפגעבליצט, די התחלה האָט מען שוין געמאַכט כמעט מיט אַנדערהאַלבען צעהנדליג יאָהר צוריק; אָבער ס'איז גענוג מען זאָל דערמאָנען, אַז ס'איז אַנ'ערך 12—13 יאָהר, ווי אַלע לאָדזער קליינהענדלער-טוער, וגם אני בתוכם, זענען זיך צונויפגעקומען אין לאָקאַל פון דער לאָדזער יודישער קהלה, כדי צו בעטראַכטען די דאָזיגע קאַרדינאַלע פראַגע; אויב מען זאָל ווידער אַ בלעטער-טון בעהנטער, וועט מען זיך שוין אויף געוויס דערמאָנען, אַז אין יאָהר 1927 איז אין לאָקאַל פון אַ געוויסען קליינהענדלער פאַראיין פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ, מיט'ן אָנטייל פונ'ם דירעקטאָר פון צענטראַלען דעטאַליסטען און קליינהענדלער פערבאַנד אין פוילען, און אויך דאַמאָלט האָט שוין גאָר נאָהענט געהאַלטען ביים שאַפען אַ פאַראייניגונג פון אַלע לאָדזער קליינהענדלער-פאַראיינען: פון די יודישע קליינהענדלער כחות אין לאָדז. אַלזאָ, ווי מיר זעהען איז אַ גענוג גרויסער מהלך פונ'ם אָנהויב און בפרט, אַז אַ סך דאַמאָלדיגע צווייפלער האָבען זיך שוין איצט אויסגעניכטערט, אמת טאַקע, אַז פון די אַלע פּרובען קאָנען מיר זיך נישט ריהמען מיט וועלכען עס איז קאָנקרעטען מאַטעריאַל, פונדעסטוועגען הייסט דאָס נישט, אַז מען דאַרף רעזיגנירען. ווייזט-אויס, אַז אויך אין דעם דאָזיגען פאַל גילט די לאָגיק: מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן. און דעריבער זאָגען מיר: באַר ערליכע און אויפריכטיגע בעציהונג, אַז מיט דעם דאָזיגען כלי-זיין זאָל מען איבערגיין פון ווערטער צו מעשים, און מעשים וועלען אַוועקרוקען אין שאָטען אַלע ספקות, וועלכע מאַכען אַ חל פון אייגענעם כוח.

איין גרויסער און שטאַרקער פאַראיין מיט אַ פאַראַנטוואָרטליכען פיהרער בראש וואָלט געמוזט שטעהן אויף די געהעריגע הויך. ווייל אַ פיהרער פון אַזאַ אָרגאַניזאַציע וואָלט זיך געמוזט אָבגעבען אַ געבויען דו"ח וועגען דעם, ווי וויכטיג עס איז די פערטיידיגונג פון אונזערע בעדראָהטע ווירטשאַפטליכע עקזיסטענצען; איין-איינציגער מעכטיגער קליינהענדלער פאַראיין מיט אַ אויטאָריטעטען פיהרער בראש, וואָלט פערשטאַנען אָפּצושלאָגען אַזעלכע גזירות וועלכע ענטשטעהען פאַר'ן יודישען קליינהענדלער ווי קאַרטעלען, סינדיקאַטען, צענזען, עקזאַמענס און פערשידענע-ליי „רעפאָרמען".

אונזער פערטע פעסטשטעלונג:

אויב מען וואַרפט אַ בייסערען בליק אויף דעם כאַאָס, וואָס עס הערשט אין אונזער קליינהענדלער וועלטעל זעהט מען, אַז אין דעם דאָזיגען האַרמידער ווערען פיל קאַרדינאַלע פראַגען פערשטופּט אין שאָטען. אַ פּנים, אַז מיר האָבען זיך שוין דערצו אַזוי צוגעוואוינט. וואָלט מען עס פערשטאַנען אַנדערש, שטעלט זיך דאָך אַ פראַגע: וואו האָבען מיר אין לאָדז, פאַר'ן קליינהענדלערטום אַזאַ רעפּרעזענטאַטיווע קערפּערשאַפט, וואָס זאָל אין אונזערט אַ אָנגעווענדעטע פראַגע אויפמערקזאַם מאַכען אויף דער סכנה און זיין ענטשלאָסען זיך געגענצושטעלען? ס'איז דאָך קלאָהר, אַז מיר זענען אָרים אין אַזאַ אָרטיגע, אויטאָריטעטע קערפּערשאַפט, וועלכע וואָלט געקאָנט לאָזען הערען איהר מעכטיג און וואָגיג וואָרט אין שוין פון אונזערע בלוטיגע אינטערעסען.

ווער זאָרגט, אַז דער יודישער קליינהענדלער זאָל בעקומען ביליגען קרעדיט, וועגען אַ גערמילדערטען אורטייל ביי די אויסמעסטונגען פון כל-ערליי שטייערען, וועלכע שעדיגען און שטעלען אין סכנה זיין גאַנצע עקזיסטענץ?

פערטראַכט מען זיך איבער דעם אַלעמען ווערט ערשט קלאָר, אַז נ'שט אומזיסט לעכצען די מאַסען קליינהענדלער, אַז עס זאָל ענדליך געשאַפען ווערען אַ פונדאַמענטאַלע, אויטאָריטעטע קערפּערשאַפט, וועלכע זאָל טאַקע ראוי זיין צו רעפּרעזענטירען דאָס קאָלעקטיווע קליינהענדלערטום אין לאָדז.

וויל מען אין דער אמת'ן דעם ענין פאַראייניגונג אַ שטופּ-טון אַ טריט ווייטער, אויב וועט מען ב'אמת וועלען, אַז אַזאַ קאָנפערענץ זאָל בושא-פירות זיין, מוזען פערשווינדען אַלע מחיצות און בפרט, אַז דער דאָזיגער ענין איז מיט גאָר נישט נישט פערפלאָנטערט און איז אויך נישט אָבהענגיג פון מוזען ערשט אַרויסבעקומען ביי עמיצען אַ הכשר. און דעריבער זאָגען מיר שוין צום טויזענדסטען מאָל: אויב ס'איז דאָ אַ גוטער ווילען געפינט מען שוין די פעדים.

אויב אַלע (אין וועמענס הענד עס ליגט לעת-עתה דער שליסעל צו דער פאַראייניגונג) וועלען דאָס האָבען אין זינען — וועט די היינטיגע קאָנפערענץ אַ סך דערגרייכען.

ביי דער געלעגענהייט איז אויך זעהר וויכטיג אויפמערקזאַם צו מאַכען, דאָס עס וואָלט אויך געווען אַ טעות צו מיינען, אַז כּדי יוצא צו זיין קאָן מען שאַפען עפּיס אַ סוראָגאַט פון אַ פאַראייניגונג. ווי עס איז שוין בשעתו געשאַפען געוואָרען אַ קריפּעל אין דער פאָרם פון אַ אויבער-ראַט פון די יודישע קליינהענדלער-פאַראיינען אין לאָדז.

ליב פריים.

ס'האָט זיכער נישט געלוינט
אָפּצוזיצען א גאַנץ לעבען פאַר א קליינער גנבה

(א) דעם 17 דעצעמבער 1934 האָט זיך אַריינגעכאַפּט אין דער וואוינונג פון לעאָקאַדיאַ וואַלטשאַק יאַגעלאָנסקא 8, אַ גנב, מ'האָט איהם אָבער געכאַפּט אויף דער הייסער מינוט. דאָס איז געווען דער גוט-בעקאַנטער גנב טראַווקאָווסקי, וועלכער איז שוין פיל מאָל פערמשפּט געוואָרען פאַר גנבות. דאָס געריכט האָט איהם דאַמאָל פערמשפּט אויף 6 יאָהר טורמע און פערלירען די רעכט. נאָכ'ן אָפּקומען די שטראָף וועט דער פערמשפּטער אויף אַנ'אונבעגרעניצטער צייט איינגעשלאָסען ווערען אין אַנשטאַלט פאַר נישט-פערבעסערליכע פערברעכער אין קאָראָנאָוו.

מעסער-שטעכעריי

(א) אויף לאַגעווניצקא 4 איז בעפאַלען געוואָרען דורך אונבעקאַנטע און געשטאָכען געוואָרען מיט מעסערס דער 36-יעהריגער קאַזשימיעזש טשעשלאַק פון לעשנא 4.

טשעשלאַק האָט בעקומען שווערע וואונדען אין דער ברוסט און אין האַלז. אין אַ שווערען צושטאַנד איז ער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין קראַנקען-קאַסע-שפּיטאַל. די פּאָליציי זוכט די אַנפאַלער.

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" צעגעלניאַנאַ 27
טעל. 112-25
דירעקציע: דיר. ד. צעלמייסטער. אַנפיהרער י. קרעלמאַן.

שטורמישער ערפאָלג! היינט 9.15 אוונט

די יונגע בעליבטע קינסטלערין

דינה האַלפּערן

צוזאַמען מיט איהר פּאַרטנער סעם בראָנעצקי

און דאַנסעמבל אין דער מוזיקאַלישער קאָמעדיע אין 2 אַקטען, 3 בילדער פון ס. יאַקובאָוויטש

די מאָדערנע

הערליכע אויסשטאַטונג, ספּעציעלער דאַמען-כאָר פון וואַרשע, פאַרגרעסערטער אָרקעסטער. דיר. ל. זעלמאַן.
טעכנ. לייטער: ב. עפּשטיין. אַדמ. א. האַלפּערן.
בילעטען צו בעקומען פון 11 פריה אין קאַסע פון טעאַטער

די ערנסטע לאַגע אין דאַמען-שניידער-פאַך

פון דער האַנדוועקער - צענטראַלע פּילסודסקיעגאָ 69 האָבען מיר בעקומען צוגעשיקט פאָלגענדע אויפקלערונגען וועגען דער איצטיגער ערנסטער לאַגע אין שניידער-פאַך.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אויסגעבראָכענעם שטרייק אין דאַמען-בעשטעלטען פאַך איז אַריינגעקומען א געוואַלטיגער מיש-מאַש צווישען די דאַמען-שניידער-מייסטער. ס'איז דעריבער אונבעדינגט נויטיג זיך קלאָר צו מאַכען ווי די זאַכלאַגע זעהט אויס אין דער ווירקליכקייט.

שוין 2 וואָכען ווי אונזערע אַרבייטער האָבען אַרויסגעשטעלט פאָדערונגען, פון אויבען-אויף שיינט עס, אַז די פאָדערונגען זענען בלויז פּרינציפּיעלע און האָבען מיט דער לוין-פראַגע קיין שום געמיינזאַמעס נישט, פאַקטיש, ווען מען רעכענט אויס דאָס, וואָס ס'איז געווען ביז איצט, און דאָס, וואָס די אַרבייטער ווילען פון אונז, מאַכט עס אויס אַ לוין-הוספה פון 45 ביז 65 פּראָצענט.

א גרויסער שאָד איז דאָס, וואָס די פאָדערונגען פון די אַרבייטער האָבען די מייסטער געטראָפען צוברעקעלט אין 3 גרופען: א) סעקציע דאַמען-שניידער פּילסודסקי 69, ב) גרופּע אין שניידער-צעך פּעטריק. 20 און ג) די גרופּע אין סאָציאַליסטישען האַנדוועקער - פאַראיין. אַלע פּרובען ביז איצט צו פאַראייניגען דאָס פאַך זענען געבליבען אָהן ערפאָלג, נישט איצט איז די צייט זיך ברייט אָפּצושטעלען אויף דעם ווער ס'איז דערין שולדיג, ס'איז אָבער א טרויעריגער פאַקט, אַז די דאַמען שניידער זענען איצט צובראָכען און דעזאָריענטירט.

נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס אַלע ביז איצטיגע פּרובען זענען געבליבען אָהן פּאָזיטיווען רעזולטאַט, האָט אין ערשטען טאָג פון איצטיגען שטרייק, די סעקציע פון פּילסודסקי 69 זיך געוואָנדען צו די דאַמען-שניידער פון צעך וועגען א פאַרשטענדיגונג צו דער אַקציע פון די אַרבייטער, אויף דער דאָזיגער שריפטליכער ווענדונג איז דער ענטפער געווען א טעלעפאָנישער, אַז צוליב די אונטערהאַנדלונגען מיט די אַרבייטער קענען זיי צו דער פאַרשטענדיגונגס - קאָנפערענץ נישט קומען. און די דאָזיגע גרופּע האָט זיך ערלויבט אויף אַנ'אונערהערטען שריט לגבי דעם גאַנצען פאַך זיי האָבען אונטערגעשריבען די גאַנצע פאָדערונגען פון די אַרבייטער אָהן א פריהערדיגע פאַרשטענדיגונג מיט די איבריגע מייסטער. פון דאַמען בעשטעלטען פאַך. זייער אונפאַראַנטוואָרטליכקייט איז דערגאַנגען אַזוי וויט, אַז זיי האָבען אונטערגעשריבען די פאָדערונגען ווייסענדיג, אַז זיי קענען אין לעבען קיינמאָל נישט רעאַליזירט ווערען א פאַקט, אַז צומאָרגענס נאָכ'ן אונטערשרייבען די פאָדערונגען האָבען זייערע איינענע מיטגלידער נישט צוגעלאָזט די אַרבייטער צו דער אַרבייט אויף די נייע בעדינגונגען און אַזוי אַרום נישט האָנאָרירט די אונטערשריפט און פאַרפליכטונג פון זייערע פאָרשטעהער.

פון דעם אַלעם איז צו דרינגען, אַז די לאַגע פון די דאַמען-שניידער איז זעהר אַנ'ערנסטע.

ס'איז דעריבער נויטיג א פאַרשטענדיגונג פון אַלע דאַמען-שניידער.

א דאַמען-שניידער פון פּילסודסקי 69

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאָלגענדע טעג!
דער לאַנג-ערוואַרטעטער פילם
ליבע, לעבען און נקמה א. ג.
„יוד זיס"
א פילם, וואָס האָט צום טיפסטען גע-ריהרט דאָס געוויסען פון דער וועלט.
אין דער הויפּט-ראָל
Conrad Veidt
אויסערן פּראָגראַם: אַקטואַליטעטען.
נעכסטער פּראָגראַם:
„איך בין א דעזערטיר"
אָנהויב פון די סעאַנסען 4 נאָכמ.
שבת און זונטאָג 12 א זייגער בייטאָג.

זאַל פילהאַרמאָניע
מאָרגען, מיטוואָך, דעם 16 ד. ח. 8.15 אוונט
איינציגער קלאַוויר-רעציטאַל
דעם פּראָגראַם פיהרט אויס דער מייסטער
JÓZEF HOFMANN
אין פּראָגראַם: Beethoven, Saint Saens, Chopin, Schumann, Liszt
בילעטען פאַרקויפט די קאַסע פון פילהאַרמאָניע.
איינציגער פאָרשטעהער אויף פוילען ה. מאַרקאָוויטש.
קאָנצערט-דירעקציע אין וואַרשע.

טעאטער, מוזיק און פארוויילונג
(קאמוניקאטען)

גרויסער ערפאלג פון „א חתונה אין תפיסה" אין פילהארמאניע

די יום-טוב פארשטעלונגען אין פילהארמאניע זענען אדורך מיט גרויס ערפאלג. דער ארטיסטען-אנסאמבל האט דעמאנסטרירט א גוטען צוזאמענשפיל פון דער סענסאציאנעלער פיעסע „א חתונה אין תפיסה".

היינט דינסטאג ווערט ווייטער געגעבען צו ביליגע פרייזען „א חתונה אין תפיסה".

מארגען מיטוואך שפילט די טרופע אין פאביאניצער שטאט-טעאטער.

עס איז צו האפען, אז די פיעסע וועט ווייטער האבען ווי ביז איצט דעם געהעריגען ערפאלג.

דינה האלפערן
אין „ראזמאיטאשטשי"

די באוואוסטע קינסטלערין דינה האלפערן האט מיט איהרע אויפטריטען אין „ראזמאיטאשטשי"-טעאטער צוגעצויגען א גרויסען עולם. א שאד, וואס די קינסטלערין איז נאר געקומען קיין לאדז אויף א קורצע צייט.

צוזאמען מיט דינה האלפערן טרעט אויך אויף דער טאלאנטירטער פארטנער סעם בראנעצקי, ווי אויך די באקאנטע ארטיסטען: מאקסימאוו, ליבגאלד, סיבירצעווא ארליוק, פרידמאן, לוקסענבורג און אנד.

היינט 9 אווענד ווערט ווייטער געשפילט די קאמעדיע די „מאדעלקע".

מעלדונג

פון לאדזער יודישען מוזיק-פעראיין „שיר"

די פערוואלטונג פון „שיר" מאכט באקאנט, דאס אין צוזאמענהאנג מיט'ן אנהייב פון נייעם מוזיק-סעזאן קומען פאר איינשרייבונגען פון שטים באגאבטע קאנדידאטען אין כאר.

די איינשרייבונגען קומען פאר אין טאג פון די כאר-פראבען: דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג פון 8 ביז 10 אווענט אין לאקאל נארוטאוויטשא 32, אין משך פון א חודש צייט ד. ה. ביז דעם 15. נאוועמבער ד. י. צוליב דעם וואס דער „שיר"-כאר שטודירט שוין א גרויס קלאסיש ווערק, וועט די כאר-ליסטע נאך דעם אויבען-דערמאנטען טערמין געשלאסען ווערען.

די פערוואלטונג.

געזעלשאפט פריינד פון יוו"א

בעריכט-פערזאמלונג פון דעם אלוועלטליכען צוזאמענפאהר פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט

דער לעצטער אלוועלטליכער צוזאמענפאהר פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, וועלכער איז פארגעקומען אין ווילנע, אין דער צייט פון 14 ביז'ן 19 אויגוסט ה. י. ארום וועלכען עס האבען זיך גרופירט די גרעסטע יודישע געלעהרטע און וויסענשאפטס-מענער פון דער גארער וועלט, האט אין די יודישע אינטעליגענטע קרייזען ארויסגערופען א פערשטענדיגען אינטערעס.

די היגע געזעלשאפט פריינד פון ייווא ארדענט איין א גרויסע בעריכטס - פערזאמלונג היינט דינסטאג 8.30 — אווענד אין לאקאל פון דער פויליש-פאלעסטינער האנדעלס-קאמער, פעטריקאווער 113. בעריכטען וועלען אפגעבען די דעלעגאטען: ד"ר פ. פרידמאן — וועגען די וויסענשאפטליכע ארבייטען פון ייווא, י. שולמאן — וועגען די דעבאטען און אנגענומענע רעזאלוציעס, ש. צימערמאן — איינדרוקען פון צוזאמענפאהר און י. זעלקאוויטש וועגען דער ארבייט פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.

עס איז צו האפען, אז די אלע וואס ווילען בעקומען די לעבעדיגסטע גרוסען פון דער גרעסטער יודישער קולטורעלער דערגרייכונג פאר דעם לעצטען יאהרצעהנדליג — פון דעם יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט וועלען די פערזאמלונג צאהלרייך בעזוכען.

איינלאדונגען ביים איינגאנג.

ראדיא - ווינקעל

גרויסער יודישער קאנצערט פון רעליגיעזער מוזיק אין ראדיא

אויבער-קאנטאר מוסעוויצקי און דער כאר פון דער גרויסער סינאגאגע טרעטען אויף פאר'ן מיקראפאן

אונזערע לעזער וועלען מיט צופרידענהייט אויפנעמען די ידיעה, אז דעם 23 אקטאבער ה. י. 10 א זייגער אווענד וועט פאר'ן מיקראפאן פון ווארשאווער ראדיא אויפטרעטען דער בעריהמטער חזן, אויבער-קאנטאר פון דער טלאמאצקער סינאגאגע, ה' קוסעוויצקי צוזאמען מיט'ן כאר אונטער דער לייטונג פונם בעגאבטען מוזיקער ה' אייזענשטאט.

דאס פראגראם בעשטעהט פון:

1) מאיר ענגלענדער: „ושמרו" — מענער-כאר;
2) נאוואקאווסקי: „נעריצך" — כאר צוזאמען מיט'ן חזן;
3) „ברוך שמיה" — אויבער-קאנטאר קוסעוויצקי;
4) „אתה בחרתנו" — אויבער-קאנטאר קוסעוויצקי מיט'ן כאר.

אקאמפאנירען וועט פרוי דאווידאוויטש-ליבערמאן.

דער קאנצערט, וואס וועט דויערן א האלבע שעה וועט געוויס אויסגעהערט ווערען דורך אלע ליבהאבער פון יודישער רעליגיעזער מוזיק.

ראדיא-פראגראם
דינסטאג, ד. 15-טען אקטאבער

6.34 — גימנאסטיק. 6.50 — פליטען. 7.20 — מארגען-ידיעות. 7.55 — אינפארמאציעס. 8 — אוידיציע פאר שולען. 11.57 — צייט-סיגנאל. 12.03 — ידיעות. 12.15 — אוידיציע פאר שולען. 12.30 — קאנצערט. 1.35 — פליטען. 3.12 — בערזע. 3.25 — עקספארט. 3.30 — מוזיק. 4 — פון פ. ק. א. 4.15 — סימפאנישע מוזיק. 4.45 — „גאנץ פוילען זינגט". 5 — רעפעראט. 5.15 — שובערט'ס אונשטערבליכע מעלאדיעס. 5.50 — רעדענדיגע ענציקלאפעדיע. 6 — פארטעפיאן-קאנצערט. 6.45 — פליטען. 7.20 — רעקלאמע-קאנצערט. 7.35 — ספארט. 7.50 — אקטועלע שמועסען. 8.10 — רעפרעזענטאציע - קאנצערט. 8.30 — פליטען. 8.45 — אווענד-ידיעות. 9 — אפערעטקע. 10.30 — רעפעראט. 10.45 — לאדזער פליאטקעס. 11 — ידיעות, קאמוניקאטען. 11.05 — פליטען.

איער באגאזש ווערט אפגענומען פון דערהיים און צוגעשטעלט קיין ארץ-ישראל
דורך PRZEDBORSKI, KOLNER i S-ka, Łódź. Sienkiewicza 6
ביליג און שנעל. קלינגט טעל. נומערן 129=25 און 247=75

דער געפלאנטער מאראטאריום פאר מלוכה'שע און קאמונאלע בעאמטע

מען דערפיהרען צו א רואין פיל סוחרים

אין צענטראלען קליינהענדלער פעראיין, פארמארסקא 15, איז בעריהרט געווארען די פראגע וועגען געפלאנטען מאראטאריום אויף חובות פאר מלוכה'שע און קאמונאלע בעאמטע. דאס פערווירקליכען פון דעם פראיעקט קען דערפיהרען פיל סוחרים צו א פינאנציעלער רואינע. אין צוזאמענהאנג דער מיט זענען אונטערגענומען געווארען שריט, אז אזא פעראָרדענונג זאל נישט ארויסגעגעבען ווערען, בכדי די אונטערגענומענע אינטערווענץ זאל האבען ערפאלג, איז נויטיג מאטעריאל וועגען דער גרויס פון די חובות, ווי אויך וועלכע בראנזשעס און אין וואס פאר א פראצענט פון לאדזער סוחרטום וועט פון דעם ליידען. דעריבער דארפען אלע פעראינטערעסירטע, אין אייגענעם אינטערעס, מעלדען זיך ווי אמשנעלסטען אין סעקרעטאריאט ווי דאס מאטעריאל וועט נעהעריג אויסגענוצט ווערען לטובת דעם סוחרטום, בכדי צו פערזיכערען און צו פערהיטען פון יעדען שאדען.

גנבים האבען געוואלט בעגנבענען די מיליטערישע אויטא-מאגאזינען

(א) נעכטען ביינאכט האבען זיך גנבים ארייננבעקומען אין דער פירמע אויטא-דעוויזיע אויף סקלאדאווא 32 און אנגעהויבען אויפצורייסען די מאגאזינען.

דער וואך-זעלנער האט בעמערקט די גנבים און געמאכט א טומעל, ס'זענען זיך צונויפגעלאפען די זעלנער און פערהאלטען די גנבים, וועלכע זענען שוין גוט בעקאנט דער פאליציי, דאס זענען טאדעאוש רענרזשיקאווסקי קרוטשא 24, קאזשימיעזש קרופא אויף זשגאווסקא 35 און וואצלאוו קאוואלסקי פון נאווא-זאשעווסקא 25.

אלע דריי זענען איבערגעגעבען געווארען דער פאליציי, וועלכע זענען ארייגעזעצט געווארען אין טורמע.

„לאבעדיגע אויגען"
פון 54 גר. און
אויסערן פראגראם: אקטואליטעטען פון דער גאנצער וועלט.
אנהייב 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12.30 בייטאג.

היינט פרעמיערע!
SHIRLEY TEMPLE
אין דעם פרעכטיגען פילם א. נ.
אויף די פריהמארגען - פארשטעלונגען און
אויף די ערשטע סעאנסען זענען די פרייזען

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

הערינגע אנאנסען
1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

ס'איז נויטיג אן אונטערמאשינער-אויספרעסער צו דאמען-מאגאזין ביי לאקשינסקי, פאדזשעטשנא 6. בעפארצוגט זענען די, וועלכע האבען געארבייט ביי שרעדניאקעס.

לאקאלען

צו פערדינגען 2 און 4 צימער מיט א קיך מיט אלע בעקוועהמליכקייטען. צו ערפאהרען גלובנא 62, דוטקעוויטש.

2 צימער און קיך אין בעסטען צושטאנד שוין איבערצוגעבען. צו זעהען גלובנא 55, ביי ה' דרעססלער, פראנט, ערשטער שטאק.

א גרויס צימער מיט קוכען-בענוצונג פאר א פאר-פאלק אדער 2 הערען, עס קאן אויך זיין פאר א פראצאווניצע. — Cegielniana 8, m. 15 od g. 10-ej.

Przyzwoita rodzina przyjmie na mieszkanie panienkę lub pana, ewentualnie odda pokój bezdzietnemu małżeństwu. Al Kościuszki 37, m. 5.

Do oddania pokoik umeblowany przy rodzinie. Wiadomość: Pomorska 33, m. 5, w godz. wieczorowych.

פרייע פאסטענס

ס'ווערט געברויכט א פראקטיצירטער קאסירער. אפערטען אבצוגעבען Bank Kredytowo=Spółdzielczy w Łodzi, Ogrodowa 2.

2 ערשטקלאסיגע דאמען=שניידער. געזעלען צו בעשטעלטע ארבייט, ווי אויך א פאדרענטשנע קענען זיך זאפארט מעלדען טראוגוטא 11, וואלינונג 15, ביי ערליך.

שניידערס צו באנושורקעס און שלאפראק זוכט די פירמע H. Feffer Piotrkowska 113.

עס ווערט געברויכט א קוואליפיצירטע קריטש-ניידערין צו גארדינען און קאפעס. מעלדען זיך פאדושעטשנא 7, ביי זעלמאן.

ס'איז נויטיג א קוואליפיצירטער שטריקער-ארבייטער פון האנד און פעדע קראפט. פילסודסקיעגא 12, וו. 16.

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטער שטריקער צו 7-ער און 6-ער מאשינען ביי מעשבערג, נאוואמיעסקא 26.

א מיידעל צו סוועטערס קאן זיך זאפארט מעלדען זאוואדזקא 20, פון וואלינונג 14.

Zgubiłem 4 weksle:
1) na Zł. 300.— pł. 20 listopada 1935 r. z wystawienia „Galanterja", Poznań, na zlec. S. Piotrkowski, Łódź.
2) na Zł. 220.— płatny 10 grudnia 1935 r. z wystawienia „Tanipol", Inowrocław, na zlecenie I. Szrem, Łódź.
3) na Zł. 200.— płatny 25 grudnia 1935 s. z wystawienia T. Rakocz, Łódź, na zlecenie S. Piotrkowski, Łódź.
4) na Zł. 267.80, płalny 10 stycznia 1936 r. z wystawienia Lautner i Gladstein. Stryj. na zlec. S. Piotrkowski, Łódź.
Powyższe weksle unieważniam. — I. F. Borensztajn, Łódź. Pl. Wolności 9.

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
Gdańska 11
טעל. 123-47. (ריג קאנסטאנטינער)
POWRÓCIŁ.
נעהמט אן פון 4—6 נאכמ.

Laboratorjum analiz lekarskich
„SANITAS"
Wólczańska 41, tel. 232-94
פיהרט אויס אלע ארט אנאליזען פון בלוט אורין, פלעגמע א. א.
מויפן מעלעפאנישען פערלאנג שיקט מיר נאך אטעריאל און שיקען אפ די אנאליזענטהיים

ד"ר מעד.
וויקטאר מיללער
אינערליכע קראנקהייטען
(ספעצ. רעוומאטישע קראנקהייטען)
שענקיעוויטשא 40, טעל. 146-11
נעמט אן פון 4.30 ביז 7 אוו.
קאבינעט פון פיזיקאלישע טעראפיע.

ד"ר העלער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

ד"ר מ. וויינבערג
מעד.
נערוועז-קראנקהייטן (עלעקטריזאציע)
זשעראמסקיעגא 25,
טעל. 172-20
צוריקגעקערט
נעהמט אן פון 5—8 אווענד.

לעטשניצע
פאר וועניריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
עפנט פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
וועניריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

לאדזער יודישער לאקאמארען און כובלאקאמארען-פעראיין
געפינט זיך
אויף פיעטריקאווער 31, וו. 22
טעל. 264-33
דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך, פון 6 ביז 9 אווענד. ס'ווערען געשריבען ביטעס ערטיילט עצות, אויסגעגלייכט סכסוכים און געפיהרט פל'ערליי דירות און עקסמיסיע-פראצעסען.

ד"ר ס. קאנטאר
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (מענער-שוואכע)
פיעטריקאווער 90,
טעל. 129-45.
נעמט אן פון 8—2 נ"מ און פון 6—9 אוו.

Dr. med.
P. Braun
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
וואוינט יעצט: פיעטריקאווער 81
טעל. 100-57.
נעמט אן פון 8—1 און פון 4—8 אוונט

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
נאבדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1-טער שטאק.
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע=זאל פאר פרויען

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116=33
רענטגען=גאבינעט
וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום
פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

„די בעליידיגטע"

…א פסיכאלאגישער מענשליכער אבסורד:
מענשען, וואס בעליידיגען מענשען מיט א קראנקער הנאה, מיט א לייכטער גרויזאמקייט און מיט קאלטער סיסטעמאטישקייט, קענען אליין נישט איבערטראגען די מינדסטע, די נישטיגסטע און אומשולדיגסטע בעליידיגונג.

אט, למשל, קענען די נאציס, די דאזיגע סאדיסטישע בעליידיגער, די דאזיגע בלוטיגע דערנידעריגערער פון מענשען און פון אלץ, וואס איז טייער און הייליג מענשען, נישט איבערטראגען קיין בעליידיגונג.

זינט עס איז אויפגעקומען דער נאצי-רעזשים, האט טוט און בעליידיגט אפילו שטומע ביכער אין די שראנקען, שטומע בילדער אויף די ווענט פון מוזעאומס און שטומע סקולפטורען אויף זייערע פיעדעסטאלען; זינט די נאציס וואס שענדען בית-עלמינס, פערשוועכען הייליגקייטען און בעשפייען אלץ, זעגען דורך בלוט און פייער געקומען צו זייער מאכט — טוט די וועלט און הערט כסדר אויס זייערע טענות און תביעות.

כסדר האבען זיי טענות, או מען בעליידיגט זיי, כסדר שרייען זיי, או מען פערשווארצט זיי און מען איז זיי מבייש פאר דער וועלט.

האט מען דערציילט מיט שוידער וועגען דעם ערשטען פייערליכען און יום-טוב'דיגען נאצי-פאגראם אויף האלב דייטשלאנד און אויף יודען אין דעם טאג וואס די נאציס זענען געקומען צו דער מאכט, האבען די נאצישע קופערנע שטערענס געשריען, או דאס פיהרט מען קעגען זיי „גרויל-פראפאגאנדע".

האט מען דערציילט וועגען די אכזריות פון די נאציס אין די קאנצלאגערס, האבען זיי געטענהט, או מען פערשווארצט זיי דאס „ליכטיגע" פנים זייערס מיט גרויל-געשיכטעס.

דער צפיושעטער נאצי פיהרט איבער די גאסען פון די דייטשע שטעט דייטשע מיידלעך מיט פארנאגראפישע פלאקאטען אויף זייערע הערצער, וואס דערציילען וועגען אינטימע בעציהונגען פון די דאזיגע מיידלעך מיט יודען.

דער נאצישער כוליגאן שלעפט איבער די גאסען אומגליקליכע בעשפיגענע און דערשלאגענע יודען מיט פארנאגראפישע פלאקאטען, וואס דערציילען וועגען זייערע אינטימע בעציהונגען מיט דייטשע פרויען.

דער נאצישער וואלד-גזלן שלאגט מיט גומענע בייטשען מענשען אין די טורמעס און אין די קאנצלאגערן ביז'ן טויט.

אט דער דאזיגער רוצח ווערט פערצאפעלט, ווערט צעדודערט ווען עמיצער דערציילט עפעס וועגען זיינע גרויליכע מעשים.

ער ליגט איין די וועלט, ער פראטעסטירט, ער לייקענט שטיין און ביין, ער סטראשעט, ער שרייט און קארטשעט זיך פון פערדרוס...

אזא פלאנטער איז דער מענ.ש

א חוץ די דאזיגע סתירותדיגע נאטירליכקייט און אומלאגישע לאגישקייט אין דער פע-פלאנטערטער מענשליכער פסיכאלאגיע קומט נאך בעוואוסט דיגע געמיינקייט.

ערגעץ טיף ביי זיי אין הארץ חוזקט א שדל און שטעלט אלעמען אויס א צונג...

עס איז א פאליטיק אזא, אן אויסגערעכענטע פאליטיק, נישטא קיין ווייטאג, נישטא קיין צער, דא וויל דער נאצי ווייזען זיין קופערנעם פאליטישען שטערען.

דער נאצי וויל טאן דער גאנצער וועלט אויף די נאויגען אלץ, וואס זיין בייז הארץ גלוסט, ער וויל ווילדעווען, מארדען, שענדען, בעליידיגען און בעשפייען אלץ און אלעמען און דערביי וויל ער צווינגען די וועלט צו שוויגען.

דער נאצי איז אפילו אין א געוויסער מאס בערעכטיגט דערצו.

קיין איין איינציגע מלוכה אויף דער וועלט האט נישט איבערגעריסען איהרע בעציהונגען מיט דייטשלאנד צוליב דער נאצישער ברוטאליטעט, אלע מלוכות אויף דער וועלט בעהאנדלען דאס נאצישע דייטשלאנד ווי א פריינדליך און א גלייך לאנד. אלע שיקען צו די נאציס זייערע אמבאסאדא-

פון ד"ר א. מוקדוני

רען און די נאציס שיקען אין אלע לענדער זייערע אמבאסאדארען.

צו די אלע פריהערדיגע דייטשע רעגירונגען איז מען כסדר צוגעשטאנען מיט א מעסער צום האלז צאל קאנטריבוציע, צאהל קערן און פראצענטען, טארסט נישט האבען קיין ארמעע, קיין פלאט און קיין וואפען-פאבריקען.

מען איז זיי געשטאנען איבער'ן קא"ק מיט'ן אומגליקליכען ווערסאילער שלום-אפמאך און גע-טייטעלט אויף יעדען פאראגראף — דאס טארסטו נישט, דאס איז דיר פערבאטען און דאס לאזען מיר דיר נישט טון.

צו דער נאצישער רעגירונג איז די בעציהונג גאר אן אנדערע.

ענגלאנד, די גבאיטע אין דער וועלט-פאליטיק, האט די ערשטע געגומען און האט מיט איהר געמאכט אן אפמאך וועגען פלאט און מיט דעם געמאכט דעם גאנצען ווערסאילער אפמאך צו נישט.

פאר א גראב, ציניש און עזותדיג ווארט בע-קומט מען דרך-ארץ...

און ווי נאר עמיצער זאגט אויף זייער חשבון

א הארב ווארט אין א פרעמד לאנד קומען זיי ארויס ווי בעליידיגטע, זיי מאנען די פריינדשאפט צו וועלכער מען האט זיך פערפליכטעט.

עס איז קלארע דיבורים:

האט איהר אונז אנערקענט, האט איהר אויך אנערקענט אונזערע מעשים.

איהר האט געשלאסען א בונד מיט'ן טייוועל, מוזט איהר מאכען א פריינטלעך פנים צו איהם.

עס איז נישטא עפעס גראטעסקערס ווי א בע-ליידיגטער נאצי.

עס איז נישטא עפעס אומזיניגערס ווי א פער-שעהמטער נאצי.

הלוואי וואלט מען געקענט בעליידיגען דעם נאצי, הלוואי וואלט דער נאצי געהאט די מענשליכע פעהיגקייט צו בלוטיגען פון אן אנדערענס בייז וואס און צו איבערלעבען אזא אידעלע, אזא פיינע און אזא צארטע זאך ווי בעליידיגונג.

מענשען ווי אלע וואלטען זיי דאן געווען, מענ-שען וואס קענען זיך אליין בעליידיגען און דערי-בער זענען זיי פארזיכטיג מיט בעליידיגען אנדערע.

אבער דאס זענען פוסטע רייד.

עס איז א נאצישער פאליטישער טריק.

דער נאצי וויל כסדר שטעלען אויף דער פראבע די פריינדשאפט פון אנדערע לענדער...

אפיסעלע קיביץ
(הומאר פון טאג)

אנ'אייזעל איז אריין אין חויף פון דער „רזשו-איש אוידזשענסי" אין ירושלים. איז געווארען א גרוי-סער געלויף פון די ארבייטער ארום, ווי אויך פון דער גאס האבען זיך מאסען מענשען געאיילט און געשטופט צו זעהען דעם אייזעל.

— וואס איז דער מעהר מוט אייך? ווארום דאס גע-לויפעניש און שטופעניש, איהר האט דען קיינמאל קיין אייזעל נישט געזעהען? — האט זיך אימיצער געוואונ-דערט.

— ס'איז דער ערשטער אייזעל, וועלכער איז אריין אין דער געביידע פון דער „דזשואיש אוידזשענסי", אהן א פראטעקציע.... — האט א קיבעצער געענטפערט.

* * *

גאלדבלום איז שולדיג געווען פרידקינען הונדערט זלאטעס שוין א לענגערע צייט. ווען ער האט איהם ענד-ליך געמוזט אפצאהלען דעם חוב, איז ער געווען אזוי אין כעס, אז ער האט איהם אפגעצאהלט אין הונדערט איינצעלנע זלאטעס.

פרידקין האט אנגעהויבען צו צעהלען און ער האט שוין געהאלטען ביי זעקס-און-זעכציג, זיבען-און-זעכציג און אכט-און-זעכציג איז ער שויו מיד געווארען.

„מע", האט ער צו זיך אליין געשמייכעלט, „אויב ס'שטימט אזוי וויוט, וועט עס שוין מסתמא שטימען ווייטער אויך".

די פוילישע אויגעניק פעראורטייל-ט די נאצישע ראסען-טעאריע

וואס זאגט ד"ר לעאן ווערניק, פרעזעס פון דער פוילישער אויגענישער געזעלשאפט. — אנקעטע פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור צווישען פוילישע אינטעלעקטועלע

וו א ר ש ע (יט"א) ענטפערענדיג אויף דער אנ-קעטע פון דער יודישער טעלעגראפען אגענטור צווי-שען די פוילישע אינטעלעקטועלער וועגען דער שטעלונג צו די א. ג. נירענבערגער געזעצען האט ד"ר לעאן ווערניק, דער גרינדער און פארזיצער פון דער פוילישער אויגענישער געזעלשאפט אין ווארשע צוגעשיקט פאלגענדע בעמערקונגען, אין וועלכע עס קומט צום אויסדרוק די שטעלונג פון די מאסגעבענדע קרייזען פון דער פוילישער אויגעניק-

שטעהענדיג אויף דער וואך פון דער צוקונפט פון פוילישען פאלק און מלוכה, דארפען מיר האבען אין זינען די נויטווענדיגקייט צו פערבעסערען דעם מענשען-טיפ אלס מין „האמא סאפיענס", אר-רויסגעהענדיג פון דער דאזיגער הנחה און בלייבענ-דיג טריי דעם איבער-אינדיווידועלען שטאנדפונקט, האלטען מיר די אינטערעסען פון כלל, פון פאלק, העכער פון די אינטערעסען פון יחיד. צוליב דעם, כאאס, וואס הערשט אויף דעם דאזיגען געביט. איז נויטיג קלאר צו פארמולירען, די פראבלעמען, וועלכע געהערען צו דער אויגעניק. וואס ווערט אין דייטשלאנד נישט ריכטיג גערופען „ראסען-היגיע-נע". די פוילישע אויגעניק-געזעלשאפט שטעהט נישט אויף דעם שטאנדפונקט פון ראסען-טעאריע, וועלכע עס פערשפרייט אונזער מערב-שכן. זעהענ-דיג די פערשידענארטיגקייט, זעהט זי נישט מיט וואס איז איין „ראסע" העכער פון דער צווייטער און האלט, או אזעלכע דאגמען קענען נישט געהע-רען צו דער וויסענשאפטליכער אויגעניק.

מיר שטעהען אויף דעם שטאנדפונקט, או גאנ-צאלע מענשען זענען א רעזולטאט פון בעזונדערס גליקליכע קרייצונגען, פון פערבינדען אין איין פערזאן א רייהע ווערטפולע אייגענשאפטען, וועלכע עס איז שווער צו ירשענען — ווי עס איז צו דרינגען פון די פעסטגעשטעלטע נאטור-געזעצען מיר קענען נישט זיין קיין אנהענגער פון בעהאנד-לען לויט איין מאס בעזונדערע יחידים צוליב זייער רעליגיעזער און שפראכליכער אנגעהעריגקייט אר דער איבערצייגונג.

די פוילישע מלוכה שטעהט אויפ'ן שטאנד-פונקט פון נישט בעגרענצען די פרייהייט פון שלי-

כ'זן תחונות. די שטרעמונג, וואס הערשט איצט אין דייטשלאנד, באזירט זיך, בלי ספק אויף א גע-וויסער זעלבסטפערגעטערונג, וואס רופט ארויס א-נאלאגיעס צו פעלקער, וועלכע האבען זיך בע-טראכט פאר אויסדערוועהלטע פעלקער.

די נייע צייטען שטרעבען צו עלעמינירען טענ-דענצען, וואס זענען עלול ארויסצורופען שפאנונג אין די בעציהונגען צווישען פאלק, וואס גלאריפי-צירט זיך אליין אין די אנדערע פעלקער. דער דאזי-גער גדאנקען-קאמפלעקס איז אויך נישט פרעמד די יודען, מען דארף אבער ערווארטען, או די יו-דישע יוגענד, וואס בויט איהר צוקונפט אויף גע-זונטע יסודות פון נאציאנאלער ארבייט אין ארץ-ישראל, וועט זיך בעפרייען פון דעם דאזיגען „אתה בחרתנו"-גלויבען. קוקען אויף אימיצען פון אויבען אראב מוז ביי יענעם ארויסרופען אונווילען און פיינדשאפט. די אידעאליזירונג פון דער נארדישער ראסע איז נישט געפעהרליך צוליב א וועלכער עס איז העכערקייט פון דער דאזיגער ראסע און איהרע טאלענטען. נאר מחמת דער פערשטארקטער אגרע-סיווקייט און קעמפערישקייט. די ראסען-טעאריע איז אפשר דער שוואכסטער פונקט פון דער בע-וועגונג, וואס האט אנגענומען אזא פערנעהם, ביי אונזער מערב-שכן און וועלכע ענטהאלט אויך — וועגען וואס מען דארף געדענקען — אויך פיל פא-זיטיווע מאמענטען (שוין איבער פ"יש-פערהיי אנ"ט הייראטס-בעראטונגסשטעלען א. ד. גל.).

גענויע פארשונגען איבער פוילישע יודען הא-בען, לויט פראפ. טשעקאנאווסקי, דייטליך, בעווי-זען, או 84 פראצ. כאראקטעריסטישע שטריכען פון די פוילישע יודען זענען געמיינזאם דעם גאנ-צען בעפעלקערונגס-כלל אויף דער פוילישער ערד און בלויז 16 פראצענט ווייכט אפ פון דעם דאזי-גען טיפ.

די בעגרענצונגען, וואס זענען ענטהאלטען אין די או. געז. נירענבערגער געזעצען, זענען אונ-פערשטענדליך. אויב מען זאל זיך אפילו שטעלען אויפ'ן שטאנדפונקט דערפון, וואס מחמת דער גע-שטאלטונג פון די היסטארישע בעדינגונגען אין משך פון פיל דורות איז ביי יודען דאס מלוכה-געפיהל

שוואך אנטוויקעלט, קען מען אבער דערמיט נישט בערעכטיגען די דאזיגע פעראָרדנונגען. איך בין נישט קיין אנהענגער פון געזעצען, וואס שיינען צו זיין נאך מעהר אונפערשטענדליך, צוליב דעם, וואס די יודישע בעפעלקערונג אין דייטשלאנד (וועלכע רעדט אויסשליסליך דייטש און רייצט דעריבער נישט מיט איהר אנוועזענהייט די בירגער) בע-טרעפט סה"כ איין פראצענט פון דער בעפעלקערונג און בעשטעהט אין א גרויסער מאס פון אינטעליגענץ און פלוטאקראטיע, וועלכע שטארבט אויס גיכער, אלס ווייניגער פרוכטבארע, ווי די קריסטליכע בע-פעלקערונג. מען קען פערשטעהען דעם אז. געזר. געפעהלס-אנטיסעמיטיזם דארט, וואו עס בעשטעהען יודישע מאסען-קבוצים, וואס רעדען אנ'אונפער-שטענדליכע שפראך, וועלכע זעהט אויס ווי א קאנס-פיראטיע. קיינער וועט אבער נישט קענען לייקענען דעם פאקט פון דער שעפערישער טעטיגקייט פון דער יודישער אגענץ און איהר אנטייל אין די אל-געמיין-מענשליכע, גיטער פון וויסענשאפט און קולטור.

מחמת די בעדינגונגען, וואס האבען זיך גע-שאפען פאר די יודישע קיבוצים, שיינט צו זיין די בעסטע לעזונג א מאסען-קאלאניזאציע פון יודען אי"א אדער אין אנדערע לענדער. די יודען, וואס וועלען זיך בעזעצען אין א"י, וועלען אהן ספק בעהאלטען דאנקבארע ערינערונגען וועגען פוילען א"י לאנד, אין וועלכען זיי האבען אמוועניגסטען עליטען, און וועלען אנקניפען פריינדשאפט-באנ-דען צווישען פוילען און א"י. מיר וואונדערען זיך דעריבער נישט, דאס אין א"י קען מען זיך פער-שטענדיגען אין פויליש, שפאניש, און העברעאיש (פויליש האבען אלע יודען גערעדט אין פוילען ביזן 7;-טען יאהרהונדערט, ד. ה., ביז דער צייט, ווען נאך דער 30-יעהריגער מלחמה און די דאמאלסדיגע שחיטות האבען יודען מאסענווייז אימיגרירט קיין פוילען). דאגעגען ווערט דורך די יונגע יודיש-פאלעסטינישע פאטריאטען נישט דערלאזען אין אלגעמיינעם שול-וועזען דער „זשארגאן", וועלכער ווערט בעטראכט אלס פראנקענלענדישער דיאלעקט פון דער דייטשער שפראך.

די איינגעפאלענע סוכה
(ערצעהלונג) — פון ד. שטיעבער

דער ערל איז געקומען צו פאהרען מיט זיין פערד און וואגען אין הויף אריין, איינ'ם וועג וואס האט צוגעפיהרט צו זיין חזקה-הויז, האט זיך פלוצלונג דורך עפעס א אורזאך דאס פערד צובריקעוועט. דער וואגען האט זיך געוומען דרעהען, דאס פערד האט זיך אויפגעשטעלט, און דער ערל האט אלץ גע-האלטען די לייצעס פון פערד, געשפאנט און גערדעהט דעם וואגען אהין און אהער, ביז עס האט זיך מיט קראפט אנגעקלאפט אין דער סוכה. עס האט זיך פלוצלונג דערהערט א שרעקליכער טראך און אינ'ם זעלבען אויגענבליק האט מען דערזעהען א חורבה א גרויסע קופע, אויס סוכה.

באלד דערויף איז ענטשטאנען א בהלה, די קולות פון די פרויען זענען געווען שרעקליך: — די קינדער, די קינדער, ראטעוועט! יודען! די קינ-דער זענען אין דער חורבה, אט דארט, אט דארט. קינדער! קינדער! געוואלט יודען ראטעוועט...

די קינדער גראד, האבען זיך באלד אנגערו-פען. דאס צובריקעווען זיך פון פערד האט זיי גראד ארויסגערופען פון סוכה. זיי האבען זיך גלייך פער-זאמעלט צו די ליארעמדיגע מוטערס, וועלכע האבען בעטאפט די קינדער פון אלע זייטען, צו זעהען אויב סיהאט זיי נישט וואו עטוואס געשאדט; און

ערשט אין איניגע מינוטען שפעטער, האט מען גע-נומען בעטראכטען דעם חורבן פון דער איינגעפא-לענער סוכה, ווי אויך דעם גוי, וואס האט דעם חורבן פעראורזאכט. ער האט מיט א בעהאלטענעם שמייכעל אויסגעדריקט זיין פערדרוס פאר דעם אונגערנ'עם שאדען און דערביי געשאלטען דאס ארימע פערד מיט טויטע קללות.

דער ערשטער צו זיך צו קומען איז געווען דער זיידע, וואס האט מיט פערבראכענע הענד גע-רעדט ווי צו זיך אליין: — די סוכה, די סוכה, וואס טוט מען איצט?

מילא, רבי יעקב — האט א שכן איהם גע-נומען טרייסטען, — אבי א דאנקען דעם אויבער-שטען, די קינדער חלילה נישט געשאדט. מען וועט זיך וואו אריינשטופען אין אנ'אנדער סוכה, איבער די גאס אריבער, וועט מען א ביסעלע שפעטער עסען, נישקשה, רבי יעקב, מיר זענען צווישען יודען.

— אבער וואס טוט מען שבת? — האט דער זיידע געפרעגט, בעת עס ווערט פלוצלונג דער עירוב צוריסען?.. און מען טאר נישט טראגען??

נישט זאגענדיג מעהר קיין ווארט איז ער גע-לאפען צו די יודישע שכנים ארום: — יודען העלפט, יודען קומט, זאל אייך דוכטען, או ס'איז א שרפה ביי מיר, קומט, העלפט מיר.

אזוי איז ער ווייטער געלאפען, ס'איז קיין האלבע שעה נישט פערגאנגען, זענען שוין א מנין יודען געווען ביים זיידע'ס אין הויף, און מען האט פיבערהאפט געארבייט אויף צו פונאנדערדרייסען די אומגעפאלענע סוכה. נאר איינער פון די אנגע-קומענע שכנים, א יוד, א חסיד, א חכם, שוין אין די עלטערע יאהרען האט א קאמאנדע געטון: — יודען האלט. ווארט אויס א ווילע, זעהט, עס איז צו שפעט איצט זיך צו פערנעהמען מיט דעם, זיי קענען חלילה בלייבען אהן א סוכה, מען דארף אנדערש מאכען.

אט זעהט רב יעקב — ווענדעט ער זיך צום זיידען, איהר האט דאך שוין כמעט א האלבע סוכה פארטיג, אט-א — זאגט ער, אנווייזענדיג איהם צו די וואנד פון זיידענס מויער אט די וואנד, טאקע ביים פענסטער וועט זיין שטארק און ליכטיג, אט דערנעבען איז א שטיקעל פלויט, מען דארף נאר איינציגע ברעטלעך איז דא צווי ווענד, נו, איצט סך הכל נאר איין וואנד מיט א צורת הפתח אין פראנט. און די רעשט, אויב עס וועט נאך זיין צייט גענוג, וועט מען נאך צוקלאפען א פאר ברעטלעך.

מיט א פאר מיגוט שפעטער זענען שוין נאך אנדערע יודען געקומען. האמערס מיט זעגען האבען געארבייט מיט אימפעט, פון אלע יודישע

שכנים האט מען געבראכט יעדעס מעגליכע שטיקעל ברעטעל און אין א סך הכל ווי עפעס מעהר פון א שעה, האט מען שוין געלעגט דעם סכך, וואס די יונגלעך האבען פיבערהאפט ארויסגעשלעפט פון די חורבה, ווי אויך דאס באהענגעכץ, מיט וועלכען די פרויען האבען זיך באלד גענומען בעשעפטיגען.

פרעהליך און בעגאסען מיט יום טוב'דיגע שטראהלען זענען מיר אין אוועגד געזעסען אין די סוכה, איבערגערעדט דעם אויסטערלישען אנפאל.... וואס עס האט געטראפען, ווי אויך דער נס, וואס די קינדער זענען גראד נישט געווען דארט. אויך פון די ברידערליכע יודישע הילף האט מען גערעדט, זינגענדיג דערביי — אתה בחרתנו מכל העמים. יודען זענען דאך יודען, נישקשה, יודען געפינען עצות. מען דארף זיך נאר צוזאמענקומען. לאמיר זינגען טאקע נאכאמאל: — אתה בחרתנו מכל העמים, מען מעג עס דרייסט זאגען און טאקע זינגען דערביי.

גלייך דערויף איז דער חסיד'ישער שכן גע-קומען צו גאסט אין זיידענס סוכה און הערענדיג זינגען דעם אתה בחרתנו, האט ער גענומען טאנצען.

אין א געהויבענער שטימונג האבען מיר פער-בראכט אין סוכה א לענגערע צייט, נאר ביים בענ-שען, ווען דער זיידע האט געזאגט — הרחמן הוא יקים לנו את סכות דוד הנפלת, האבען זיך ביי איהם טרעהרען בעוויזען...

עס ו ף).

האַנדווערקעריי און האַנדעל

לאָמיר זיך ראַטעווען מיט דער זעג, פייל און העבעל!

(געדאַנקען וועגען יודישען בעל-מלאכה)

ויצא אַנ'אַלטער שוסטער שיף איינגעבויגען ביי זיין ווארשטאַט, וואו פאַר דער מלחמה האָבען גע־ארבייט עטליכע געזעלען און א לערן־יונגעל און קלאָגט:

— ס'גייט אונטער דער יודישער שוסטער. בקרוב וועט א יוד אין אונזער פאַך נישט זיין בנמצא.

— —פאַרוואָס וועלען קיין יודישע שוסטער נישט זיין ? — פרעג איך מיט פערוואונדערונג.

— פשוט צוליב דעם — ענטפערט מיר דער שוסטער, — וואָס טאַטע־מאַמע שיקען נישט די קינ־דער לערנען זיך דעם פאַך. און ס'איז דאָך א גרוי־סער שאָד. האָבען דאָך הונדערטער משפחות, ווע־געגס מלאכה ס'איז געווען שוסטעריי, געהאַט ברויט דערצויגען קינדער, מיט איין וואָרט — געמאַכט א לעבען.

— כ'פערשטעה נישט — רייס איך איבער מיין מוטשמועסער — צוליב וועלכע סיבות שיקען נישט יודישע טאַטע־מאַמע זייערע קינדער, אויסצולערנען זיך פאַר שוסטערס ?

— מיר וואונדערט, וואָס איהר פערשטעהט נישט די סיבה — ענטפערט מיר דער שוסטער — איז דאָך אונזער פאַך במשך פון דורות געוואָרען פער'מיאוס'ט. האָט זיך דאָך קיינער נישט געוואָלט מיט אונז חבר'ן. האָט מען דאָך פאַר אונז נישט געהאַט קיין אנדער וואָרט, ווי „שוסטער־יונג". א נעפיהל פון טיפער חרפה און בושה האָט אונז בעגלייט אויפן גאַנצען לעבען־וועג. און אז מיר, שוסטערס, האָבען געוואָלט התונה מאַכען א קינד — האָט געמעגט דאָס קינד ענדיגען אפילו א גימ־נאַזיע, — האָט קיינער נישט געוואָלט מיט אונז זיך מתחתן זיין.

— און דער בכבוד'יגער אָרט, וואָס עס האָט אמאָל פערנומען דער סנדלר ? — פרוביר איך פערבינדען מיין שמועס מיט דער ביבלישער תקופה דאָס געלינגט מיר אָבער נישט, מחמת מיין מיט־שמועסער פערענדיגט מיט א טיפען זיפץ:

— איצט פערשטעהט איהר שוין די סיבה, פאַר וואָס דער יודישער שוסטער שטאַרבט אָפּ

* * *

מיט עטליכע טעג צוריק האָט מיין זייגער, וואָס איז פאַר מיר די רעכטע האַנד, פשוט „פערשטריקט" בין איך אַוועק צום זייגערמאַכער, וואו כ'האָב פער־בראַכט א היפשע צייט, צוקוקענדיג זיך, ווי אַזוי דער דאָזיגער „כשופמאַכער" צעפיצעלט דעם סוב־טעלען מעכאַניזם אויף די קלענסטע חלקים, זוכענ־דיג די סיבה פון דעפעקט.

— גיט איהר זיך אַנ'עצה, זייענדיג איינער אַליין, אָהן קיין שום הילף, אָהן א לערן־יונגעל? — פרעג איך דעם זייגערמאַכער.

— ס'איז טאַקע שלעכט — בעקום איך א תשובה. שטעלט זיך פאָר, אז כ'דאַרף ערגעץ־וואו צוגייען מוז איך פערמאַכען דעם וואַרשטאַט, און דווקא אויף צו להכעיס, בעת איך גיי אַוועק, קומען קליענטען, אָבער, וואָס זאָל איך טון? — פרעגט מיר האָפנונגסלאָז דער זייגער־מאַכער.

— פאַרוואָס האַלט איהר נישט קיין לערן־יונגעל?

— ענטפער איך מיט א קשיא.

— ס'איז מיר שווער. און שווער איז מיר נישט מחמת דעם, וואָס מאַטעריעל וואָלט איך נישט גע־פענט אויסהאַלטען אַזאַ לערן־יונגעל. דאָס דווקא יאָ. די שווערקייט איז פון א גאַנץ אנדער כאַראַק־טער. ס'געהט דערין, וואָס דערהאַלטען א לערן־יונגעל איז פערבונדען מיט א פאַטענט, מיט דער „איזבע", מיט דערגענצונגס־קורסען, מיט סאָציאַ־לע פערזיכערונגען א. ד. גל.

— און ווי טוען אנדערע זייגער־מאַכערס? — פרעג איך ווייטער.

— איז טאַקע אַלעמען אָך און וויי. קומען טאַקע נישט צו קיין נייע בעלי־מלאכות אין דעם פאַך — ענטפערט מיר מיט אויפריכטיגען פערדרוס דער זיי־גערמאַכער.

* * *

גייען אַרום איבער שטעט און שטעטלעך הונדער־טער יודישע בחורים און מיידלעך. פערהאַן צווישען זיי א סך, וואָס האָבען געענדיגט גימנאַזיעס, האַנ־דעלס־שולען, בוכהאַלטעריי־קורסען. האָבען פער־בראַכט די בעסטע יוגענד־יאָהרען אויף דער שול־באַנק, זיך געשפּייזט מיט דער האָפנונג, אז נאָכ־דעם, ווי זיי וועלען ענדיגען, ווי זיי וועלען בעקו־מען דעם אויסגע'חלומ'טען פּאַפּירל, — וועלען זיי זיך גאַנץ צוויי איינאָרדענען.

אָבער וואָס טוט די אכזריות'דיגע, נאָכ'מלחמה'־דיגע ווירקליכקייט? — לאַכט זיך ציניש אויס פון די אַלע דיפּלאָמען. ארבייטען נישט קיין דאָק־טוירים אַלס שווייצאַרען? פּוצען דען נישט קיין אינזשינערן קיין שטיוועל אויף די טראָטואַרען פון א ריזה הויפּט־שטעט.

מיר זענען עדות פון אַנ'איבערפּראָדוקציע פון אינטעליגענץ. און דער פועל יוצא פון אַזאַ אַנאָר־מאַלער דערשיינונג, וועלכע בעקומט אין יודישען לעבען א גאַנץ אייגענאַרטיגען פּנים, איז — דער אריבערגיין פון א סך יודישע אַבסאָלווענטען צו פּראָדוקטיווער ארבייט, לערענדיג א מלאכה הן אין פאַבריק, הן אין האַנדווערקער וואַרשטאַט.

* * *

עס איז א פאַקט, אז אין די טעקסטיל־פאַבריקען זענען יודען פערטראַטען אין אַלע טיילען פון דער אינדוסטריע, בעת מיט עטליכע צענדליג יאָהר צוריק איז דער יוד געווען בעשעפטיגט בלויז אין די ווע־בער־אָפּטיילונגען.

ס'איז גענוג צו ווענדען אונזערע בליקען אין דעם נישט וויטען נעכטען, כדי פעסטצושטעלען, וואָס פאַרא קאָלאָסאַלע ארבייט ס'איז אָפּגעטון גע־וואָרען. אין דער ערשטער ריהה דאַרף פערפיקסירט ווערען דער אריינדרינגען פון דער יודישער פרוי אין די שפּינערייען.

אין אונזער שווערען, חושכ'דיגען לעבען ווערט אונז אויף איין רגע ליכטיג, בעת מיר זעהען, ווי יונגע יודישע מיידלעך ארבייטען, וואָס איז מיט עט־ליכע צעהנדליג יאָהר צוריק געווען א יקר־המציאות.

וועלכע יודישע מוטער וואָלט מיט צוואַנציג, דרייסיג יאָהר צוריק געשיקט איהר טאָכטער אין פאַבריק? — היינט איז דאָס אָבער א נאָרמאַלע דערשיינונג.

און למען האמת דאַרף געזאָגט ווערען, אז אין דעם פּרט האָבען א גלייכען פערדינסט סיי דער יו־דישער ארבייטס־געבער, סיי דער יודישער ארבייטס־נעהמער.

* * *

אָט אין די פיר אויבענגעבראַכטע פראַגמענטען ענטפּלעקט זיך אין דער פולער ברייט די אויסער־געוועהנליך־וויכטיגע פּראָבלעם, ארום וועלכער ס'דאַרף זיך קאָנצענטרירען דער אויפמערק פון דער גאַנצער יודישער געזעלשאַפט — די פּראָבלעם פון פערשפּרייטען מלאכה צווישען יודען.

מיר מוזען ראשית כל אויסוואָרצלען פון דער יודישער נשמה דעם עלעמענט פון חרפה, פון שעה־מען זיך מיט ארבייט. יעדער יוד דאַרף זיך אָפּגע־בען א דין וחשבון, אז מלאכה איז דער יסוד פון לעבען; אז וואָס מעהר מינים ארבייט דאָס פאָלק פערמאָגט, אַלץ געזונטער דער ווירטשאַפטליכער גורל, אין וועלכען ס'דאַרף זיך אויסגעשטאַלטען די פּסיכיק.

אין דעם פּרט האָט א ברייטען ארבייטס־פעלד די שולע, וואו ס'דאַרף אויסגעבילדעט ווערען א נייע נשמה, אָנגעפיהלט — אַנשטאָט חרפה — מיט הייסער ליבע צו ארבייט.

אמעריקא — די וועלט פון כל'ערליי מעגליכ־קייטען — האָט צו פערדאַנקען איהר גראַנדיעזע עוואָלוציע דער ליבע צו ארבייט, וואָס איז איינע פון די כאַראַקטער־שטריכען פון איטליכען אמעדי־קאַנער.

דער יודישער טאַטע און די יודישע מאַמע, אָפּ־געבענדיג דאָס קינד אין שולע, דאַרפען נישט שטרע־בען צום בעקומען דעם פּאַפּירל — מאַטורע. דער מאַטורע־שגעון פער'סמ'ט די נשמה פון קינד, מחמת מ'פערגעסט וועגען עיקר ציל, וועלכער בעשטעהט אין געבען דעם תלמיד א בעשטימטען סכום ידיעות, אָהן וועלכע ס'איז אונמעגליך אריינצוטרעטען זעלבסט־שטענדיג אין לעבען, און צוזאַמען דערמיט אַנ'אומנות.

טעאָרעטישע בילדונג און פּראַקטישע ארבייט, אַלצאיינס, וואָס פאַרא ארבייט זאָל זיין שוסטעריי, שניידעריי, סטאָלעריי, שמידעריי א. ד. גל. — דאַרף געשטעלט ווערן אויפן סדר־היום פון יודישען לעבען.

אין דער ערשטער ריהה דאַרפען מיר ווענדען אונזער אויפמערק אויף די אַמייסטען בעדראָהטע צווייגען פון מלאכה, וואו יודען זענען ביי היינט צו טאָג מאָהיקאַנער.

מיר האָבען גענוג אַקאַדעמיקער, גענוג דאָקטו־רים, אינזשינערן. אונז פעהלט אָבער א מאָדערנער בעל־מלאכה. ווענדען דעם רודער פון דער יודישער געזעלשאַפט אויף דער ליניע פון שאַפען אַזאַ בעל־מלאכה — דאַרף ווערען דער עיקר־פּונקט פון מאָ־דערנעם יודיש־געזעלשאַפטליכען געדאַנק.

אברהם מאירסאָן

וואָס דאַרפען און מוזען וויסען עלטערן,

ווען זיי גיבען אָפּ זייערע קינדער צו א בעל-מלאכה?

דער גרעסטער טייל עלטערן, וועלכע גיבען אָפּ זייערע קינדער צו לערנען אַ פאַך, זענען אין דער מיינונג, אַז זיי האָבען שוין זייער'ס געטון אויב דאָס קינד וועט שוין מיט גאָטס הילף ווערען א בעל־מלאכה און פערדינען אַ שטיקעל ברויט.

ס'איז אָבער נישט אַזוי. אויב די עלטערן ווע־לען געוואויר זיך נישט אָריענטירען אין די פעראָרדנונ־גען פון אינדוסטריע־געזעץ (אַרטיקעל 116), וועט זייער גאַנצע מיה און די צייט, וואָס דאָס קינד פערברענגט אין וואַרשטאַט גיין פערלוירען, ווייל דאָס קינד וועט נישט צוגעלאָזען ווערען צו אַנ־עקזאַמען, וועט נישט בעקומען קיין האַנטווערקער־קאַרטע און וועט קיינמאָל נישט ווערען קיין זעלבסט־שטענדיגער בעל־מלאכה.

די עלטערן אָדער דעם קינדס אַפּוטראָפּוס מו־זען וויסען אָט־וואָס:

אין משך פון 4 וואָכען נאָכ'ן אָנהויבען די לעהר אין וואַרשטאַט דאַרף מען אומבעדינגט שלי־סען אַנ'אָפּמאַך, מיט'ן מייסטער. דאָס שליסען אַזאַ אָפּמאַך איז וויכטיג סיי פאַר'ן לערן־יונגעל גופא און סיי פאַר'ן מייסטער. אַ דאַנק דעם אָפּמאַך ווערט דעם לערן־יונגעל פערזיכערט א 3־יאָהריגע פּראַק־טיק אין וואַרשטאַט. חוץ דעם איז איהם, נאָכ'ן פערענדיגען די לעהר'ע לייכט צוצוטרעטען צום גע־זעלען־עקזאַמען. דער לערן־יונגעל קען אויך בעת דער לעהר בעקומען אַנ' „אַדראַטשעניע" פון מיליטער־דינסט. דער מייסטער ווידער געניסט, א דאַנק דעם אָפּמאַך, פון א פערקלענערטען אָפּצאָהל אין קראַנקען־קאַסע, דער לערן־יונגעל ווערט איהם נישט פערעכענט אין דער צאָהל אַרבייטער ביים אויסקויפען אַ פּאַטענט א. אַז. וו. דאָס שליסען דעם אָפּמאַך איז, לויט'ן געזעץ, דער חוב פון מייסטער; אויב דער בעל־מלאכה דערפילט נישט דעם דאָזי־גען חוב, ווערט ער בעשטראָפט.

דער אָפּמאַך דאַרף זיין אונטערגעשריבען דורכ'ן בעל־מלאכה, וועלכער נעמט דעם יונגעל אויף דער לעהר, דורכ'ן טערמינאַטאָר גופא (אויב ער איז יונגער פון 21 יאָהר, דאַרף דער אָפּמאַך אונטערגע־שריבען ווערען דורכ'ן פאָטער אָדער אַפּוטראָפּוס), אויב דער מייסטער איז א מיטגליד אין א צעך, ווערט דער אָפּמאַך געשלאָסען אין צעך, דער אָפּמאַך דאַרף אונטערגעשריבען ווערען אין 2 עקזעמפּלאַ־רען: איין עקזעמפּליאַר בעקומט דער מייסטער, דעם צווייטען — דער לערן־יונגעל, אָדער זיין פאָטער. דער צעך שיקט איבער דעם אָפּמאַך צו רעגיסטרירען אין דער האַנטווערקער־קאַמער. אויב דער מייסטער איז נישט קיין מיטגליד פון צעך, דאַרף ער אַליין תיכף איבערשיקען א קאָפּיע פון אָפּמאַך אין דער האַנטווערקער־קאַמער.

געדרוקטע אָפּמאַכען קען מען בעקומען אין האַנטווערקער־פעראיין אָדער האַנטווערקער־קאַמער.

די לערן־צייט ווערט גערעכענט פון'ם טאָג, ווען מ'איז אָנגעקומען אויף דער לעהר, און נישט פון טאָג, ווען מ'האָט געשלאָסען דעם אָפּמאַך. ד. ה. אַז מ'קען איצט שליסען אָפּמאַכען, הגם פון פאַקטישען אָנהויב פון דער לעהר זענען אריבער עטליכע חדשים און אַפילו מעהר.

דאָס לערן־יונגעל קען, מיט'ן הסכם פון זיין פאָטער אָדער אַפּוטראָפּוס, איבערגיין אויף דער לעהר צו אַנ'אַנדער בעל־מלאכה, אָבער דאַמאָלס מוז ער מיט'ן נייעם מייסטער שליסען א נייעם אָפּ־מאַך, וועלכען דער מייסטער מוז אויך פערעגיסטרי־רען אין דער האַנטווערקער־קאַמער. די לערן־צייט ביים פריהערדיגען מייסטער ווערט פערעכענט צום טערמין אַזוי. אַז דעם נייעם אָפּמאַך דאַרף מען שליסען אויף דער איבערגעבליבענער לערן־צייט.

אויב דער האַנטווערקער נעמט צו אויף דער לעהר זיין אייגען קינד, דאַרף ער וועגען דעם תיכף מעלדען דער האַנטווערקער־קאַמער (אויב ער גע־הערט צום צעך — דאַרף ער וועגען דעם מעלדען דעם געהעריגען צעך).

א בעל־מלאכה האָט רעכט צוצונעמען אויף דער לעהר טערמינאַטאָרען (לערן־יונגלעך), וואָס זענען שוין אַלט 15 יאָהר.

אין די ערטער, וואו עס עקזיסטירט א פאַך־בע־ראטונגס־שטעלע דאַרף די אינסטיטוציע בעשטעטי־גען, צי דאָס לערן־יונגעל בעזיצט די געהעריגע פעהיגקייט צום פאַך, וואָס ער האָט זיך אויסגע־קליבען.

די לעהר־צייט מוז דויערן מינדעסטענס 3 יאָהר, העכסטענס — 4 יאָהר. (די עלטערן דאַרפען אומבעד'נגט אַכטונג געבען דערויף, אַז דאָס יונ־געל זאָל אָפּגעגעבען ווערען צו אַזאַ מייסטער, וועל־כער האָט רעכט צו האַלטען לערן־יונגלעך).

אין דער צייט פון דער לעהר אין וואַרשטאַט דאַרף מען אַכטונג געבען, אַז דער לערן־יונגעל זאָל בעזוכען אַ פאַך־דערגענצונגס־שולע. דער אינ־דוסטריע־געזעץ לייגט אַרויף אויף די מייסטערס דעם חוב צו שיקען זייערע לערן־יונגלעך אין א פאַך־דערגענצונג־שולע. די לערן־יונגלעך ווידער זענען לויטען געזעץ מחויב צו בעזוכען אַזאַ שולע.

די לערן־יונגלעך און זייערע עלטערן מוזען דורכאויס וויסען דעם געדענקען, וואָ־ום דער יונ־געל, וואָס וועט נישט ענדיגען קיין פאַך־דערגענ־צונגס־שולע, וועט נישט צוגעלאָזען ווערען צום געזעלען־עקזאַמען און וועט נישט קענען ווערען זעלבסטשטענדיג.

נאָכ'ן ענדיגען די לעהר אין וואַרשטאַט, ווי אויך די פאַך־דערגענצונגס־שולע און נאָכ'ן בע־קומען די צייגניש וועגען פערענדיגען די לעהר אָדער וועגען דער דורכגעמאַכטער לערן־צייט, דאַרף דער לערן־יונגעל צוטרעטען צום געזעלען־עקזאַמען.

ביז איצט איז די בעציהונג פון די עלטערן און פון די מייסטערס צו די לערן־יונגלעך אַ לייכט־זיניגע. דאָס מוז זיך תיכף ראַדיקאַל ענדערען: אין געגענזאַל שטייט פאַר דער יודישער מלאכה אַ איינשרומפונג און אַ אונטערגאַנג.

אינזש. ג. גאַניאַדזקי.

וועגען פעראייניגען 12 קליינהענדלער- און דעטאַליסטען-פעראיינען אין לאָדז

קומט היינט פאָר א בשותפותדיגע קאָנפערענץ

היינט, דינסטאָג אין אָוונד קומט פאָר אין צענטראַלען קליינהענדלער פעראיין, פּאָמאָרסקא 15 א צווישען פעראיינס־קאָנפערענץ פון אַלע לאָדזער קליינהענדלער און דעטאַליסטען פעראיינען, וועגען צענטראַליזירן אַלע פעראיינען אין דער שטאָט לאָדז.

דער אויבענדערמאָהנטער ענין איז שוין פיל מאָל בעריהרט געוואָרען אויף ספּעציעלע קאָנפערענ־צען און צוזאַמענפאָהרען, אָבער שטענדיג זיך גע־ענדיגט מיט גאָרנישט, און דאָס ווי פעראיינטערע־סירטע גיבען איבער צוליב פערזענליכע אַמביציעס פון איינצעלנע פערזאָן.

פיל קרייזען רוקען אַרויס א פּראָיעקט, צו רופען אַנ'אויסערגעוועהנליכע מאַסען־פערזאַמלונג פון אַלע לאָדזער קליינהענדלער און צווינגען די פער־וואַלטונגען אדורכצופיהרען א פעראייניגונג פון אַלע 12 קליינהענדלער פעראיינען אין איין אָרגאַניזאַ־ציע. (די נוצען פון אַזאַ פעראייניגונג איז קלאָר פאַר יעדען איינציגען).

צו דער קאָנפערענץ קומט פון וואַרשא אדוו. זונדעלעוויטש, פּרעזעס פון קליינהענדלער פערבאַנד אין פּוילען.

די פראַגע פון האַנדווערקער-קאַרטען פאַר כאַלופּניקעס

אויף דער קאָנפערענץ פון די דירעקטאָרען אין דער האַנדווערקער-קאַמער

אין פערבאַנד פון די האַנדווערקער קאַמערען איז פאָרגעקומען א קאָנפערענץ פון די דירעקטאָרען פון אַלע האַנדווערקער ־ קאַמערען אין פּוילען, צווישען א גאַנצע ריהה אָרגאַניזאַציאָנעלע, פינאַנציעלע און עקאָנאָמישע פראַגען איז אויך בעטראַכט געוואָרען די פראַגע וועגען אַרויסגעבען האַנדווערקער קאַרטען די כאַלופּניקעס, וועלכע זענען, לויט דער פעראָר־דענונג פון האַנדעלס־ און אינדוסטרי ־ מיניסטער־יום מחויב צו האָבען האַנדווערקער קאַרטען, ווייל זיי בעשעפטיגען פרעמדע אַרבייטער.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען דעם ענין פון אַרויס געבען קאַרטען דער דערמאָהנטער קאַטעגאָריע כאַ־לופּניקעס, צו בעטראַכטען זעהר ליבעראַל.

אַלס יסוד אויף אַרויסצובעקומען א האַנדווער־קער קאַרטע וועט דינען דער אומשטאַנד צי דער בעטרעפענדער כאַלופּניק האָט פאַרן 13 יוני 1935, דאָס הייסט, פאַרן ערשיינען פון דער מיניסטעריאַ־לער פעראָרדענונג, בעשעפטיגט פרעמדע אַרבייטער.

האַנדווערקער-צוזאַמענפאָהר פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע

קומט פאָר היינט אין דער האַנדווערקער-עקספּאָזיטור

היינט, דינסטאָג 11 פריה ווערט צונויפגערופען אין אייגענעם לאָקאַל, פּיעטריקאָווער 20 א ראַיאָן־צוזאַמענפאָהר פון אַלע אָפּטיילונגען פון לאָדז און לאָדזער וואָיעוואָדזשאַפט.

צום צוזאַמענפאָהר זענען אויך איינגעלאַדען גע־וואָרען פאָרשטעהער פון דער האַנדווערקער צענטר־ראַלע אין וואַרשא, פון קראָקע, קיעלץ און בענדין.

דער טאָג־אָרדנונג איז פאָלגענדיגער: 1) ערעפ־נונג־פּרעזעס אדוו. ווייצמאַן, 2) וואַהלען פון א פּרעזידיום, 3) איבערלייענען און בעשטעטיגען דעם פּראָטאָקאָל פון דעם פריהערדיגען צוזאַמענפאָהר, 4) בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער עקספּאָזיטור סעקרעטאַר ד. יוזעפּאָוויטש, 5) אַלגעמיינע לאַגע אין דער האַנדווערקער בעוועגונג און אונזער טאַקטיק־פּראָגראַם אדוו. י. ווייצמאַן, 6) בעריכט פון דער האַנד־ווערקער קאַמער — ראַטמ. י. פּיאַלקאַ, 7) אַקטועלע פראַגען פון כאַלופּניקעס דעפּ. אדוו. א. מאַלניק.

דער צוזאַמענפאָהר וועט א גאַנץ סך ווידמענען דער צוגרייטונג פון נאָהענטסטען האַנדווערקער ־ קאָנגרעס אין וואַרשע, וועלכער דאַרף פאָרקומען דעם 10. און 11. נאָוועמבער ה. י.